

Aziz okuyucularımız;

On bir ayın Sultanı Ramazan ayının nuruyla nurlanmış, bu mübarek ayın feyziyle dopdolu bir dergi daha zuhûra geldi... Her sayıda sizlere klasik dergi anlayışı dışında, her sayısı başka başka yeniliklerle, bahsedilmemiş konu ve kişilerle bezeli bir dergi sunmanın mutluluk ve heyecanı bizi sarıyor...

Bu sayımızda da Ramazan-ı Şerif'in öneminden, orucun manevi boyutlarından, ülkemizde ilme ve irfana hizmette zirveleşmiş şahsiyetlerden, kıymetli ilim adamlarımızın değerli kalemlerinden sizlere bir şeyler ulaştırabilmenin gayretini yaşıyoruz.

Biz çıktık manevi arazilere, zahir ve batın kovanlarından petek petek içi bembeyaz hâlis bal dolu makaleler topladık. Tekrar tekrar bu ilm ü irfan kovanlarından bizlere ballar ikram eden yazarlarımıza teşekkürlerimizi sunuyoruz.

"Men lâ yeşkürü'n-nâs, lâ yeşkürullâh / İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah'a (c.c) şükretmiş sayılmaz" hadis-i şerifini de hiç unutmamak lazım.

Gönüllerimizi şöyle bir açalım; manevi göklere uçalım, Şehr-i Ramazan'ın her biri bir yıldız olan günlerini değerlendirelim. Sanki bir Okyanustur ramazan ayı, girip kirlerimizden paklanalım...

Hep deriz; eski Ramazanlar, ah eski Ramazanlar... Şöyleydi, böyleydi... Bundan 15-20 sene evvel bile ayrı bir tadı vardı, deniyor. Minareleri gözlerdik şerefelerin lambaları yakılsın diye, ya da iftar topu atılırdı, hep beraber teravihlere gidilirdi, sahura kalkmak ayrı bir zevkti. Havada Ramazan ayı havası vardı. Şimdi kalmadı mı yoksa o hava... Rüzgardı esip geçti mi? Belki Ramazan ayı ve havası manevi koku-

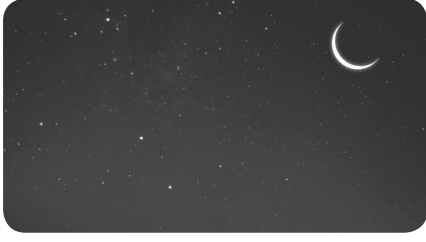
su duruyor yerinde ama geçip gidenler insanların kalbindeki, ruhundaki manevi duygular oldu. Ruh-sal yozlaşma ve erozyon, ortalığı yıkıp geçti.

Bazı gazeteler bir anda rant amaçlı Müslümanlaşıyorlar (!). Sanki daha dün İslam'a Müslümanlara saldırılar aynı gazeteler değilmiş gibi... Bir gidişat var, herkes bunu söylüyor ama nereye gidildiğinin farkında değiliz. Şu anki gençliğin kaç Ramazan'dan oruçtan bihaber, namazsız, biliyor muyuz? Eskiden bu ayda sokakta su içmeye çekinirdi oruç tutmayanlar, peki ya şimdi... Uzun boylu anlatmaya gerek yok hep gözümüzün önünde olan örnekler.

Yapılacak nedir? Fert olarak herkes kapısının önünü süpürürse sokaklar tertemiz olur. Ailemizde İslâmî hayata tekrar dönüşü, ruhlarımızı şarj edip doldurmak için en önemli fırsat olan Ramazan ayını değerlendirerek başlatalım. Kur'ân ayı olan, oruç ayı olan, namaz ayı olan bu ayda Rabbimize dönelim ve kalan on bir ayı da bu şekilde devam ettirelim. Yoksa bu erozyonun içinde kalırız ve hüsrana uğrayanlardan oluruz Allah korusun!

Ey Müslüman kalk! Silkelen ve kendine gel! Uyuyanları uyandır. Bunu da yumuşaklıkla yap. Dünya geldi geçiyor, yarın âhret pazarında yüzün ak olsun istersen abdestini al, yüzünü yıka, Rabbinin huzûruna dur...

İçindekiler

Rahmet ve Mağfiret Ayı
Abdullah Demircioğlu / 3

Peygamberimiz (s.a.s) ve Ramazan
Prof. Dr. Hüseyin Algül / 5

Mürşid-i Kâmilin Vasıfları
Prof. Dr. Süleyman Uludağ / 12

Erdeme Uzanmak
Prof. Dr. Ali Akyüz / 24

Peygamberimizden Oruçla İlgili Cevaplar
Doç. Dr. Ali ÇELİK / 7

Manevi Sırlarıyla Oruç ve Hikmetleri
İ. Hakkı HÜDÂVERDİ / 10

İnsan Bir Dervıştır
Mustafa KARA / 15

Vahdet-i Vücûd
H. İbrahim DURGUTLUOĞLU / 16

Gönüllerin Gülü Hz. Muhammed (s.a.s)
Yrd. Doç. Dr. Aynur URALER / 18

Muhâsebe
Zülcenâheyn / 20

Nefs-i Mutmainne
Prof. Dr. Mustafa KARA / 22

Hikmet Deryası / 26

Mahşer Yolu Tutacaksın...
Zülcenâheyn / 27

Sevgi Patlaması
Mustafa ÖZDAMAR / 28

Kimlik Arayışları
Şaban KESECİ / 29

Hacı Veyiszâde Mustafa (Kurucu) Efendi (k.s) / 31

Kalk Arkadaş
Necip Fazıl KISAKÜREK / 37

Tasavvufî Şiir Şerhi / 38

İstanbul'un Manevi Fatihleri
Dursun GÜRLEK / 41

Tasarrufta Bulunmak
Dr. Yunus AKYÜREK / 44

Dîvân-ı Kebîr'den / 46

Kitap Tanıtımı / 47

Yayın Türü: Yaygın Süreli • **Fiyatı:** 4 TL - Yurt Dışı İçin 5 € • **Abone Bedeli:** 20 TL - Yurt Dışı İçin 25 € • **Abone Hesap Bilgileri:** Posta çeki hesabı, Eyüp Emre SARAÇ 613 28 25 / Kuveyt Türk Eskişehir şubesi, Eyüp Emre SARAÇ Hesap no: 691 697 / zuhurdergisi@hotmail.com / www.zuhurdergisi.com • **Değirmen Yayınları Adına Sahibi:** Hamdi SARIYILDIZ • **Yazı İşleri Müdürü:** Dr. Yunus AKYÜREK • **Grafik Tasarım:** Furkan Selçuk ERTARGİN • **İstanbul İrtibat Bürosu:** Fevzipaşa Cd. 233/2 Fatih – İstanbul - Tel: 0533 474 70 26 • **Baskı:** Erkam Matbaası

Rahmet ve Mağfiret Ayı

Abdullah Demircioğlu

Bir rahmet ayı olan Ramazana kavuşmuş bulunuyoruz. Geçmiş milletlere de yazılmış olan oruç ve oruçla gelen bedenî rahatlık, sıhhat ve âfiyetin yanı sıra ibadetlerin kat kat ecir ve mükafatının oluşu, Cenâb-ı Allah'ın büyük bir lütfudur.

Bu ay herkes için büyük bir fırsat olmalıdır. Oruç ayına birkaç yönden bakmak lazımdır.

Ramazan orucu, Cenâb-ı Allah'ın kesin emridir. Bu husus iyice kavranmalı ve titizlikle bu ayın orucuna noksanlık getirmeden farz ifa olunmalıdır. Dinin, oruç tutmaları sıhhat açısından zararlı olanları, yani hazık/uzman müslüman doktorların tespitiyle ortaya konulan gerekçeler doğrultusunda tutamayanlar hariç, bu mübarek ayda bir gün bile olsa noksanlık yapmak büyük kayıptır. Kim bir gün bu şekilde oruçta lakayt davranırsa, senenin hepsini oruçlu bulundurmuş bile olsa o tek günü telafi edemeyeceğini unutmamalıdır.

Kur'an-ı Kerim'de buyruluyor:

“Ey iman edenler! Oruç sizden evvelkilere yazılıp

farz kılındığı gibi size de farz kılınmıştır. Umulur ki sakınlardan olursunuz.” (el-Bakara, 2/183)

Sevap bakımından eciri büyük bir ibadettir oruç...

“الصوم لى وانا اجزى به / Oruç benim içindir ve mükafatını da ancak ben veririm.” (Buhârî, Savm/2, 9, Libas/78; Müslim, Sıyâm/164; Muvatta, Sıyâm/58; Ebu Dâvud, Savm/25; Tirmizî, Savm/55; Nesâî, Sıyâm/41; İbnu Mâce, Sıyâm/1, Edeb/58)

Bire on, yetmiş, yedi yüz ve daha fazlası bir sevap ki bunun takdiri O'na aittir.

Oruç tutanların iki sevinçli vakitlerinin olduğu hadîste bildirilmiştir.

“للصائم فرحانان اذا افطرفرح واذا لقى ربه فرح بصومه / Oruçlunun iki sevinçli anı olur: İftar ettiği zaman ve Rabbine kavuştuğu an tuttuğu orucu sebebiyle mesrur olur.” (Buhârî, Savm/9; Müslim, Sıyâm/163)

Manevî yararları saymakla bitmez. Bunun yanında bedenler üzerinde sıhhat bakımından ne kadar

Dinin, oruç tutmaları sıhhat açısından zararlı olanları, yani hazık/uzman müslüman doktorların tespitiyle ortaya konulan gerekçeler doğrultusunda tutamayanlar hariç, bu mübarek ayda bir gün bile olsa noksanlık yapmak büyük kayıptır. Kim bir gün bu şekilde oruçta lakayt davranırsa, senenin hepsini oruçlu bulundurmuş bile olsa o tek günü telafi edemeyeceğini unutmamalıdır.

çok etkisi olduğu da tartışılmaz. Hz. Peygamberin (s.a.s), “Oruç tutunuz ki sıhhat bulasınız” (Mecmu’az-Zevâid, III, 170; Taberânî) gibi müjdeleri unutulmamalıdır.

Ramazan; oruç ayı olmasının dışında Kur’ân ayı, hayr ve hasenât ayı olarak addedilmeli, fukarâyı koruma, zekâtlarını vereceklerin ise yıl dönümü olarak değerlendirilmelidir. Barış ayı, kardeşlik ayı, dua ayıdır o...

Bir gün Rasûlullâh (s.a.s) ashâbıyla konuşurlarken şöyle buyurmuşlardır:

“Cennetin öyle kapıları vardır ki, bunlardan biri ‘Reyyân’ kapısıdır. Bir diğeri şu kapı, bir diğeri de şu kapılardır.” Efendimiz (a.s) devamla; Reyyân kapısından oruç tutup yakıcı susuzluk çekenlerin girecek olduğunu, diğer kapılardan da şunların şunların gireceklerini, o kapılardan çağırılacaklarını belirtince orada bulunanlardan Ebû Bekr (r.a) sormuş,

“Bu kapıların her birinden çağırılacaklar var mıdır?” Bu soruya,

“Evet vardır, o da sensin” diye cevap verilmiştir. (Buhârî, Savm/4, Bed’ü’l-Halk/9; Müslim, Sıyâm/166; Nesâî, Sıyâm/43; Tirmizî, Savm/55)

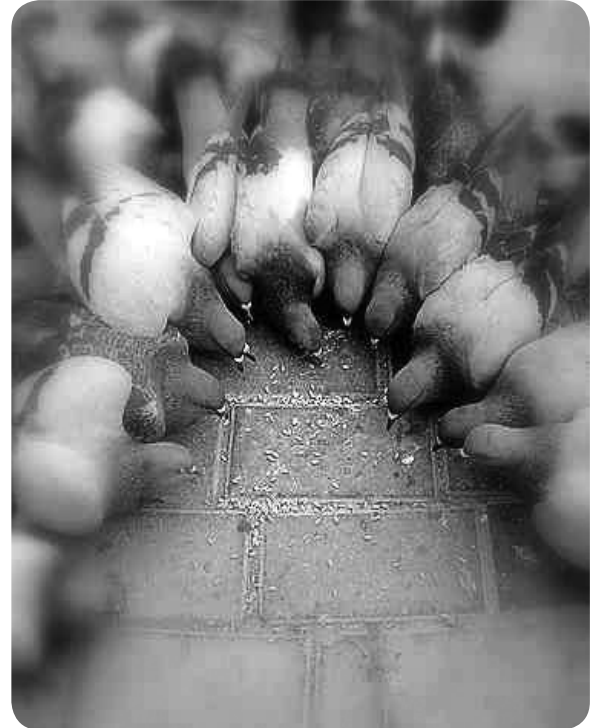
Bu aklen de muhal değildir. Bir anda ayrı ayrı kapılardan girme nasıl olur, diye akla bir soru gelecek olursa deriz ki, bunlar Cenâb-ı Allâh’a gayet kolaydır.

Oruç tutmakla mükellef olanların Cenâb-ı Allâh’ın her emrinde olduğu gibi bunda da ciddiyet ortaya koymaları, bu ibadeti zedeleyecek hareketlerden sakınmaları lazımdır. İftar ve imsak vakitlerinde titizlik göstermeleri ve bu meyanda mideye değil bütün organlara orucu yansıtmaları gerekir.

Avamın orucu, havassın ve havassu’l-havassın oruçları diye üç kısma ayrılmış olan bu ibadet, havassın orucu derecesinde tutmalıdır. Böyle olan oruçlarda sevaplar bol olur. Ramazan bereketi böyle oruçlar üzerine yağar.

Ramazan ayında, mağfirete nail olunarak bayramla cennet müjdeleri alınabilir. Yoksa hutbeye çıkan Rasûlullâh’ın âminlerine, Cebrâil’in bir nevi beddualarına muhatap oluruz ki, yarımımız için bunlar kişiye telâfisi mümkün olmayan acılar getirir.

Saadet, mutluluk, sıhhat ve âfiyetler içerisinde, birçok Ramazan ve bayramlara kavuşmak dileğiyle...

Peygamberimiz (s.a.s.) ve Ramazan

Prof. Dr. Hüseyin Algül

“Ramazan geldiğinde cennet kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır, şeytanlar da bağlanır.” (Müslim, Sıyâm/1)

“Ramazan olduğu zaman rahmet kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır ve şeytanlar zincire vururlar.” (Müslim, Sıyâm/2)

Ramazan ayında diğer aylardan farklı olarak sahur, iftar ve teravih namazı vardır.

Allah Rasûlü (s.a.s), sahurla ilgili olarak: “Sahur yemeği yiyin. Çünkü sahurda bereket vardır” buyurmuştur. (Müslim, Sıyâm/45, Riyâzu’s-Sâlihîn II, 495) Yine bir hadisinde: “Bizim orucumuzla ehl-i kitabın (yahudi ve hıristiyanların) orucu arasındaki fark, sahur yemeğidir” (Müslim, Sıyâm/46) buyurarak sahura kalkmanın önemine işaret etmişlerdir.

İftarda acele etmemiz de Allah Rasûlü tarafından tavsiye edilmiştir. Konu hakkında:

“İnsanlar, (Sünnetime uygun olarak) iftar etmekte acele davrandıkları sürece hayır üzere yaşarlar” buyurmaktadır. (Müslim, Sıyâm/48)

Ashâb-ı Kirâm’ın naklettiğine göre, Peygamberimiz (s.a.s) iftar ve akşam namazında acele eder, bun-

ları tehir etmez, geciktirmezdi. (Müslim, Sıyâm/49-50) Anadolu’umuzda, bu rivayetten kaynaklanan güzel bir gelenek vardır. Akşam namazı için camiye giden oruçlu cemaat, yanlarına zeytin ve hurma gibi iftariyelik alırlar. Ezan okununca bunları birbirlerine ikram ederek, iftar edip namaz kılarlar. Böylece Peygamberimizin (s.a.s) sünneti üzere hem iftarı, hem de namazı geciktirmemiş olurlar.

Bir gün Rasûlullâh (s.a.s), ashaptan Sa’d b. Ubâde’nin (r.a) yanına geldiğinde Hz. Sa’d, kendisine bir parça ekmek ve zeytin çıkardı. Allah Rasûlü, bunları yedi. Sonra da: “Sofranızda oruçlular iftar etsin, yemeklerinizi iyi kimseler yesin, melekler de size dua etsin!” buyurdu. (Riyâzu’s-Sâlihîn II, 517)

Peygamberimiz (s.a.s), oruçlu birine ikram ile iftar ettirenin oruçlunun sevabı kadar sevap kazanacağını, oruçlunun sevabından da hiçbir şeyin eksilmeceğini müjdelemiştir. (Riyâzu’s-Sâlihîn II, 516)

Ramazan ayında, yatsı namazına ilave olarak, vitirden önce kılınan teravih namazının, inananların affına vesile olacağı bildirilmiştir. O, şöyle buyurmaktadır:

“Bir kimse Ramazan-ı Şerifin gecelerinde, ibadetin sevabına inanarak ve mükâfatını sadece Allah’tan umarak O’nun rızası için teravîh namazını kılar- sa, geçmiş günahları bağışlanır.” (Müslim, Salâtü’l- Müsâfirin/173, Riyâzu’s-Sâlihîn II, 463)

“Faziletine inanarak ve mükâfatını umarak Allah rızası için Ramazan gecelerini ibadetle geçiren kim- senin geçmiş günahları bağışlanır.” (Müslim, Salâtü’l- Müsâfirin/173-174, Riyâzu’s-Sâlihîn II, 463)

Ramazanda oruç tutmanın sevabı o kadar çoktur ki bunu herhangi bir ölçüye sığdırmak mümkün de- ğildir. Oruçlu kişi eline, diline ve gözüne de sahip olmalı, kimse ile çekişmemelidir. Nitekim Cenâb-ı Allah (c.c) bir hadis-i kudsîde şöyle buyurur: “Aziz ve celil olan Allah, Âdemoğlunun işlediği her ha- yır ve ibadet kendisi içindir (bir menfaat düşünce- si var). Ancak oruç böyle değildir. Çünkü oruç, sa- dece benim (rızam) için yapılan bir ibadettir. Onun mükâfatını, ben veririm” buyurur.

Oruç tutanlara dair birkaç hadis-i şerif şöyledir: “Oruç bir kalkandır. Herhangi biriniz oruçlu bulun- duğu gün, artık kötü söz söylemesin ve bağırıp ça- ğırmasın. Eğer biri kendisine söver yahut onunla dövüşmek isterse hemen ‘Ben oruçluyum’ desin!”

“Muhammed’in canı elinde olan Allah’a yemin ede- rim ki, oruçlunun (ağzındaki açıklık) kokusu, Kıyâmet gününde Allah katında misk kokusundan daha te- mizdir. Oruçlunun, ferahlanacağı (iki önemli) sevinç anı vardır. İftar ettiği vakit iftarıyla sevinir, Rabbine kavuştuğu zaman da orucu (nun mükâfatı) ile fe- rahlanıp sevinir.” (Müslim, Sıyâm/163)

Peygamber Efendimiz (s.a.s), samimiyetle Ramazan orucunu tutanların cennete, özel bir kapıdan alın- caklarını müjdelemiştir:

“Cennette Reyân denilen bir kapı vardır. Bu kapı- dan Kıyâmet gününde yalnız oruçlular girer. O kapı- dan onlardan başkası giremez. (Kıyâmet gününde) ‘Oruçlular nerede?’ diye nida edildiğinde, oruçlular kalkıp oradan girerler. Oruçluların sonuncusu içeri- ye girdiği zaman kapı kapatılır ve içeriye artık başka hiç kimse giremez.” (Müslim, Sıyâm/166)

Hiç kuşkusuz Peygamber Efendimiz (s.a.s) zama- nındaki Ramazanlar, her yönüyle daha feyizli ve mânen daha bereketliydi. Ashâb-ı Kirâm’ın haber verdiği- ne göre, Allah Rasûlü (s.a.s) insanların en cö-

merdi idi. Bilhassa Ramazan’da, Cebrail (a.s.) ile kar- şılaştığı zaman cömertliği son dereceyi buluyor- du. Cebrail Aleyhisselâm, Ramazan’ın her gecesin- de Rasûlullâh (s.a.s) ile buluşup karşılıklı olarak bir- birlerine Kur’ân okurlardı. İşte böylece Rasûlullâh (s.a.s), Cebrail ile buluştuğunda insanlara rahmet getiren rüzgârlardan daha cömert ve daha faydalı olurdu.” (Müslim, Fedâil/50; Riyâzu’s-Sâlihîn, II, 491)

Allah’a ve âhiret gününe inananlar için en güzel bir örnek olan Peygamberimiz (s.a.s) Ramazan’ı böyle idrak ediyorsa, biz inananların da özellikle bu mü- barek ayda çevremize karşı cömert olmamız ve bol bol Kur’ân okuyup, dinleyip ve onun muhtevasıyla amel etmemiz gerekmektedir.

Yine Sahâbe-i Kirâm, Rasûlullâh Efendimiz (s.a.s)’ın Ramazan’ın son on gününde itikâfa girdiğini ha- ber vermiştir. İtikâf, camide veya cami hükmünde- ki bir yerde ibadet niyetiyle bir süre kalmaktır. Bu sayede kişi belirli bir süre dünyevî işlerden sıyrıl- rak Cenâb-ı Allah’a (c.c) yakınlaşmak ve dinî duyar- lılığını artırmak için çaba gösterir, beşer olarak ha- talarını gözden geçirir, ilahî lütuf ve feyze erişme- yi gaye edinir.

Peygamberimiz (s.a.s), Ramazan’ın son on günün- de itikâfa girerdi. Hz. Âişe annemiz, Rasûlullâh’ın bu mübarek ayın son on gününü nasıl ihya ettiğini şu sözlerle rivayet eder:

“Rasûlullâh (s.a.s), Ramazan’ın son on günü girin- ce, geceleri ihyâ eder (değerlendirir), ehil ve ailesini uyandırır, ibadete daha fazla önem verir, diğer va- kitlere göre daha çok ibadet gayretine ve çalışması- na girerdi.” (Müslim, İtikâf/7)

Rivayetlerden de anlaşılacağı üzere, Peygamberi- miz (s.a.s) zamanındaki Ramazanlarda başta ken- disini olmak üzere bütün Müslümanlar sahura, ifta- ra, terâvihe, geceleri ihyâ etmeye gereken önemi vermekte, çokça Kur’ân-ı Kerîm okuyup dinlemek- te (mukâbele), yoksullara daha fazla yardım etmek- te, her zamankinden daha çok ibadet gayretine gir- mekte ve yetimlerin yüzünü güldürüp, çocukları se- vindirmekte idiler.

Cenâb-ı Allah (c.c), Ramazân-ı Şerîf ayını bihak- kın idrak etmeyi cümlemize nasip eylesin...

PEYGAMBERİMİZDEN

Oruçla ilgili cevaplar

Doç. Dr. Ali Çelik

Kan Aldırmak Orucu Bozar mı?

Ebû Sa'îd (r.a) anlatıyor:

Rasûlullâh (s.a.s) buyurdular ki:

"Üç şey vardır orucu bozamaz: Hacamat olmak (kan aldırma), kusmak, ihtilam olmak."

İbn Abbas (r.a) anlatıyor:

"Rasûlullâh (s.a.s) ihramlı olduğu halde hacamat oldu. Keza oruçlu iken de hacamat oldu."

Oruçlunun kan aldırması, orucunu koruyamayacak şekilde zayıf düşmesinden korkulursa mekruhtur, değilse mekruh olmaz. Bununla beraber uygun düşen, bunu güneş batışından sonraya bırakmaktır. Nitekim bu konuda sahabeden Hz. Enes (r.a) şöyle diyor:

"Biz oruçlunun hacamat olmasını, sadece bitap düşmesinden korkup terk ettik."

Oruçlu Olduğunu Unutarak Yiyip İçen Ne Yapar?

Bir adam Rasûlullâh'a (s.a.s):

"Yâ Rasûlallâh! Ben oruçlu olduğumu unutarak yedim ve içtim" dedi.

Rasûlullâh (s.a.s):

"Sana, Allah yedirmiş ve içirmiştir" buyurdu.

Ebû Hureyre (r.a) anlatıyor:

Rasûlullâh (s.a.s) buyurdular ki:

"Kim oruçlu olduğu halde unutur ve yerse veya içerse orucunu tamamlasın. (Orucum bozuldu zamanında olmasın) Çünkü Allah yedirip içirmiştir."

Unutularak yendiği takdirde oruçlunun yapması gereken hususlar, İslâm bilginleri arasında ihtilaf konusudur. Âlimlerin çoğu, oruçlu üzerine kaza gerekmeyeceğine hükmetmişlerdir. Hadiste, Cenâb-ı Hakk'ın kullarına olan lütfu ve onlara tanıdığı kolaylık görülmektedir.

Cünüp Kimse Oruç Tutabilir mi?

Hz. Aişe'den (r.a) nakledilmiştir. Demiştir ki:

Bir adam Rasûlullâh'a (s.a.s) sordu:

“Sabah namazı vakti girer, ben de cünüp bulunur-
sam, o takdirde oruç tutayım mı?”

Bunun üzerine Rasûlullâh (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Ben de cünüp olduğum halde (sabah) namazı vak-
ti giriyor ve ben oruç tutuyorum.”

Adam bu defa şöyle dedi:

“Yâ Rasûlallâh! Sen bizim gibi değilsin. Cenâb-ı
Hakk, senin geçmiş ve gelecek günahlarını affet-
miştir.”

Rasûlullâh (s.a.s) ona şöyle cevap verdi:

“Allah’a andolsun ki, sizden daha çok Allah’tan say-
gı ile korkmakta olduğumu ve nelerden sakınmamı
sizden daha iyi bildiğimi ummaktayım.”

Ramazanda kişi cünüp olarak sabahlarsa, bu cü-
nüplük ister ihtilam sonucu isterse cinsî münase-
bet sonucu olsun onun orucu tamdır. Yani gusle-
der ve orucuna devam eder. Bu konuda Hz. Âişe ve
Hz. Ümmü Seleme annelerimizden çok sayıda ha-
dis nakledilmiştir.

Ebû Bekir b. Abdirrahman’dan... Dedi ki:

“Peygamberin (s.a.s) zevceleri Âişe ve Ümmü Se-
leme bana bildirdiler ki, Peygamber (s.a.s), cünüp
iken fecir üzerine doğardı da (imsak vakti girerdi
de) sonra yıkanır, oruç tutardı.”

Yolculukta Oruç tutulur mu?

Hamza b. Amr, Rasûlullâh’a (s.a.s) sordu:

“Yâ Rasûlallâh! Ben yolculukta oruç tutmaya, ken-
dimde güç buluyorum. Acaba oruç tutsam bana bir
günahı var mıdır?”

Bunun üzerine Rasûlullâh (s.a.s):

“Bu Allah’tan bir ruhsattır/müsaadedir. Kim onu ya-
parsa ne âlâ! Kim oruç tutmak isterse, ona da bir gü-
nah yoktur” buyurdu.

Oruçlu Kimse (münasebette bulunmaksızın) Eşiy- le Şakalaşıp Onu Öpebilir mi?

Hz. Cabir (r.a) anlatıyor. Hz. Ömer (r.a) bir gün telaş-
la gelerek:

“Ey Allah’ın Rasûlü! Bugün ben büyük bir hatada
bulundum, oruçlu iken (hanımımı) öptüm!” dedi.

Rasûlullâh (s.a.s) da şöyle cevap verdi:

“Sen oruçlu iken mazmaza yapmaz mısın? (Bu oru-
cunu bozar mı?)”

Ravilerden İsa b. Hammad rivayetinde der ki: Hz.
Ömer şöyle dedi:

“Bunda bir beis yoktur.”

Rasûlullâh (s.a.s) buyurdular ki:

“Öyleyse niye telaşa düşüyorsun?”

Bu rivayet Hz. Ömer’in oruçlu iken hanımını öptü-
ğünü, sonra da büyük bir hata işlemiş olmanın zan
ve telaşına düşerek Hz. Peygamber’e (s.a.s) müra-
caat ettiğini göstermektedir. Rasûlullâh (s.a.s), Hz.
Ömer’i ikna için, oruçlu iken abdest sırasında ağzı-
na su alıp almadığını (mazmaza) sorar ve ağza ali-
nıp sonra atılan suyun orucu bozmaması gibi, öp-
menin de orucu bozmayacağını belirtir. Bu cevap-
la Efendimiz (a.s):

“Ağza su almak içmenin başlangıcıdır, ama içmek
değildir. Öyleyse öpmek, cimanın (cinsel ilişkinin)
başlangıcıdır ama cima değildir” demiş olmaktadır.

Abdullah b. Amr anlatır:

Rasûlullâh'ın (s.a.s) yanındaydık. Bir genç gelerek:

"Yâ Rasûlallâh! Oruçlu iken hanımımı öpebilir miyim?" diye sordu.

Rasûlullâh (s.a.s):

"Hayır" cevabını verdi. Derken bir ihtiyar geldi. O da:

"Yâ Rasûlallâh! Oruçlu iken hanımımı öpebilir miyim?" diye sordu.

Rasûlullâh (s.a.s) ona:

"Evet, öpebilirsin" cevabını verdi.

Biz birbirimize bakiştık. Bunun üzerine Rasûlullâh (s.a.s):

"Birbirinize neden bakiştığınızı anladım. Şüphesiz ihtiyar kendisine sahip olur" buyurdu.

Bu ve benzer hadisleri dikkate alan fakihler, bu konuda şu değerlendirmede bulunmuşlardır: Öpüşmek, kucaklaşmak, ileri derecede münasebetle bulunmak yani fahiş mübaşeret mekruhtur. Oruçlu iken bu tür davranışlardan kaçınmak gerekir.

Nafile Oruç Tutan, Mazeretsiz, Yiyip İçerse Ne Yapar?

Hiz. Aişe (r.a) anlatıyor:

Ben ve Hafsa oruçlu idik. Bize bir yemek getirildi. Yemeği beğendik ve ondan yedik. Sonra Rasûlullâh (s.a.s) geldi. Hafsa, babasının kızıydı (yani daha uyanıktı). Benden önce Rasûlullâh'a davranarak:

"Yâ Rasûlallâh! İkimiz de oruçlu idik. Bize bir yemek getirildi. Onu beğendik ve ondan yedik" dedi.

Rasûlü Ekrem:

"Onun yerine başka bir gün oruç tutun" buyurdu.

Bu hadisten hareketle fukahâ:

"Başlanmış bir nafile orucun bozulması durumunda gününe gün kaza edilmesi vaciptir" demişlerdir.

Oruçlu İken Ağza ve Buruna Su Çekilebilir mi?

Lakî b. Sabire (r.a) anlatıyor:

"Yâ Rasûlallâh! Bana abdesti öğret" dedim. Buyurdu ki:

"Abdestini (farz ve sünnetlerini) tam yap! Parmaklarının arasına su geçir ve oruçlu değil isen istinşakı mübalağalı yap, buruna su çekmeyi çokça yap."

Oruçlu, Gözlerine Sürme Çekebilir mi?

Hiz. Enes (r.a) anlatıyor; bir adam gelerek:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Gözüm ağrıyor, oruçlu olduğum halde sürme çekiyorum. Bu, orucumu bozar mı?" diye sordu.

Rasûlullâh (s.a.s):

"Hayır (bozmaz)" buyurdu.

Manevî Sırlarıyla

Oruç/Savm; beşerî ihtiyaçlara belli bir süre ara vermektir. Orucun zahiri ve bâtinî yönleri vardır.

Zahiri; bilinen manada yeme-içme ve cinsi münasebetten uzak durmak, imsak vaktinden iftara kadar kendini tutmaktır. Bunu zahirde yapmak herkes için zorunludur.

Bir de bâtinî yönü vardır ki ameli güzelleştiren budur. Örneğin; gözünü haramdan, dilini gıybetten, kalbini şehvetten, kulağını lehv ü labdan, oyun ve eğlenceden, malayani şeylerden uzak tutmaktır.

Câbir, Enes'den, o da Rasûlullâh'tan (s.a), şu hadîsi rivayet etmektedir:

"Beş şey vardır ki, oruçlunun orucunu bozar: Yalan, Gıybet, Nemime (kovuculuk), Yalan yere yemin etmek, Şehvet ile bakmak" buyrulmuştur. (el- Ezdî)

Oruç ve hikmetleri

İ. Hakki Hüdâverdi

Yani, orucun bozulması demek orucun sıhhatine zarar verir , o oruç yaralanmış olur demektir.

Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:

"Oruç, mü'min için bir kalkandır. Bu bakımdan herhangi biriniz oruçlu ise fahiş konuşmasın, cahilce hareket etmesin. Eğer bir kişi kendisiyle çirkin konuşur veya dövüşürse, desin ki: 'Ben oruçluyum, ben oruçluyum.'" (Buhârî, Savm/9; Müslim, Sıyâm/163)

1. Gözü Korumak

Gözü, çirkin ve istenilmeyen şeylerden korumak, kalbi meşgul eden ve Allah'ın zikrinden alıkoyan şeylere bakmamaktır.

Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:

"Haram bakış, iblisin zehirli oklarından bir oktur. Kim Allah'tan korkarak onu terk ederse, Allah Teâlâ o kuluna tadı kalbinde beliren bir iman ihsan eder" (Hâkim, IV, 349)

2. Dili Korumak

Dilini hezeyan, yalan, gıybet, nemime, fahiş konuşma, galiz konuşma, kavga ve riya ile konuşmaktan korumaktır. Ve aynı zamanda dili sükûta alıştırmak, Allah'ın zikri ve Kuran tilâvetiyle meşgul etmektir. Bu ise, dilin orucudur.

Süfyan-ı Sevri şöyle der: "Gıybet, orucu bozar."

Bu hükmü Bîşr b. el-Hâris rivayet etmektedir.

Leys, Mücahid'den: "İki haslet vardır. Onların ikisi de orucu bozar: Gıybet ve yalan" dediğini rivayet etmektedir.

3. Kulağı Korumak

Kulağı her mekruhu işitmekten alıkoymak gerekir. Çünkü söylenilmesi haram olan her şeyin işitilmesi de haramdır. Kulak gıybetten men edilirse bu kulağın orucudur.

İşte bu sırra binaen Allah Teâlâ, gıybet dinleyen ile haram yiyeni eşit tutmuştur:

"Onlar sürekli yalan dinlerler, haram yerler." (Mâide, 42)

Bu bakımdan gıybet karşılık sükût edilmez, bunun gıybet olduğu yanlış olduğu söylenmelidir. Bu sırra binaen Hz. Peygamber (s.a.s) de şöyle buyurmaktadır:

"Gıybet edenle, onu dinleyen, günaha ortaklardır." (Taberânî)

Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:

"Nice oruç tutanlar vardır ki, orucundan sadece açlık ve susuzluk elde eder."

(Nehcü'l-Belâğâ, Hikmet/145)

4. İftarda Az Yemek

Çok yemekten de sakınmak gerekir. Çünkü oruç nefsi, hevâ ve hevesi kırmak içindir. Akşama kadar sabredip acısını çıkarıncasına tıka-basa yemek orucun ruhuna aykırıdır. Az yemek hafifliktir, rahatlıktır, sıhhat sebebidir.

Oruç insan nefsinin arındırma, kalbini parlatmakta, hikmete ulaştırmakta çok tesirlidir. Amaç orucun ruhuna uygun şekilde idrak edilmesi; sadece aç-susuz kalmaktan ibaret bir ibadet olarak anlaşılmasıdır.

5. İftar Ettirmek

Hadis-i şerifte: "Kim bir oruçluyu iftar ettirirse oruçlunun sevabı kadar sevap kazanır. Oruçlunun sevabından da hiçbir şey eksilmez" buyrulmuştur. (Tirmizî, Savm, 82)

İftar ettirmek ne kadar güzelse bunda da dikkat edilecek hususlar vardır. Mesela davet edilenlere gösteriş yaparcasına her müslümanın imkan bulup yiyemediği yemekleri sofraya doldurarak fakir kimsele-ri rencide etmemek lazımdır. Çünkü onlarda aynıyla karşılık vermek, ikramda bulunmak ister buda onları külfete sokar.

Tüm bu sayılanlar göz önüne alındığında orucun zahiri organlar kadar bu organların batınını da kapsadığı anlaşılır. Cisimle belli kısıtlamalar ve kontroller yapıldığı gibi, ruh ile de bunu devam ettirmek lazımdır. Ve oruç ayı olan Ramazan geçtiğinde de bunu devam ettirmek elbette gereklidir.

Bir de bâtinî yönü vardır ki ameli güzelleştiren budur. Örneğin; gözünü haramdan, dilini gıybetten, kalbini şehvetten, kulağın lehv ü labdan, oyun ve eğlenceden, malayani şeylerden uzak tutmaktır.

Câbir, Enes'den, o da Rasûlullâh'tan (s.a), şu hadîsi rivayet etmektedir:

"Beş şey vardır ki, oruçlunun orucunu bozar: Yalan, Gıybet, Nemime (kovuculuk), Yalan yere yemin etmek, Şehvet ile bakmak" buyrulmuştur. (el- Ezdî)

Yani, orucun bozulması demek orucun sıhhatine zarar verir , o oruç yaralanmış olur demektir.

Mürşid-i Kâmilin Vasıfları

Prof. Dr. Süleyman ULUDAĞ

Tasavvufun belli bir şeklini yaşamak için “şeyhin” lüzumlu ve gerekli, diğer bir şeklini yaşamak için ise şart ve zorunlu olduğunu belirten sûfiler; bu yola girmemenin doğuracağı zararları ve bunun yol açacağı manevî felaketleri göstermekten geri durmamışlardır. Bu yolda bazıları yolunu kaybeder, şeytanın oyuncağı haline gelirler.

Bir kere müridlerinden biri Sehl b. Abdullah’a: “Üstad! Ben her gece baştaki gözle Allah’ı görüyorum” deyince Şeyh: “Bir daha görürsen gördüğün şeyin yüzüne tükür” demişti. Mürid ertesi gece onu görünce yüzüne tükürmüş ve gördüğü şeyin şeytandan olduğunu anlamıştı. (Serrac, Lum’a, 544) Şeyhi olmayanlar ömür boyu şeytanın tuzağında tutsak kalırlar.

Abdulvahid Zeyd de, geceleri cennete gittiklerini sanan bir topluluğa, aslında şeytanın onları çöplüğe götürdüğünü göstermişti. (Serrac, 545)

Bazıları her şeyin mubah olduğu kanaatine varmışlar ve ibâheci olmuşlardır. Bazıları hulûl ve ittihadı kayarak hoş ve nefis olan şeyden faydalanmayı câiz görmüşlerdir. İslâm’ı yanlış anladıklarından farzları yerine getirmeyecek kadar az gıda alan ve zayıf düşenler, toplumu terk edip mağaralarda, izbelerde ve sazlıklarda yaşayanlar, et yemeyenler, kendini hadim/iğdiş edenler, tasavvufu raks ve çalgıdan ibaret görenler vardır. Serrac, “Mutasavvıf olduklarını sanan bu kişilerin bir müeddib şeyhi olsaydı, kolay kolay telafi edemeyecekleri böyle ağır zararlara uğramazlardı” diyor. (Luma, 527) Bu yola delilsiz gi-

renlerden bazıları, aniden karşılaştıkları şiddetli tecelli ve cezbe halleri sebebiyle şoka girmişler, akıllarını ve dengelerini yitirmişlerdir, ömür boyu böyle meczub ve mecnun (ukalâ-i mecânin) bir halde yaşamışlardır.

Bazıları ise donakalmışlar, bir daha kendilerine gelememişlerdir. Bazıları riyâzet yapacağı ve çile çekeceğim derken aklını oynatır, bilinci bozulur, yarı deli hale gelir, büyük iddialarda bulunur, diğer bazıları ise beden sağlığını tamamen veya kısmen yitirirler. (Bkz. İbn Haldun, Şifau’s-Sâil, 32-85)

Gâh olur ki ol mücâhedât-ı sa’be ve riyâzât-ı şakke esnasında mizacı fasid, cevher-i aklı vesâvisle bulut olup bazar-ı idrakı kasid olur.” (Taşkoprüzade, Mevzuâtü’l-‘Ulûm, I-112)

Hakk’a giden yolda rehberlerden çok rezenler/yol kesenler vardır. Şeytan, nefis ve kötü yoldaş yol keser ama daha fazla; ehliyetsiz, câhil, sahte ve istismarcı şeyhler/müteşâyih tâlib ve müridlerin yolunu keserler. Böyle bir sözde şeyhin eline düşen bir müridin hem ibadet hayatı, hem de ahlâk ve kişiliği bozulur. Sonuçta dünya ve âhiretini kaybeder, hüsrana düşer. Şeyh ve mürşid diye kendilerine uyulan kişilerden:

a. Bazıları, hem câhil, hem istismarcı ve menfaatçidir. Gayesi; para, pul, itibar, nüfuz ve güç sahibi olmaktır. Çevresine topladığı kişilerle bu amacını gerçekleştirmek isterler. Öldükten sonra bu imkânı çocuklarına miras bırakır.

b. Bazıları samimidir, ama cahildir. Geleneklere

uyup atalarından ve şeyhlerinden devir aldığı veya devir aldığını sandığı şeyhliği, gelenek ve göreneklere, zâhiri âdab ve erkâna göre devam ettirir. Âlim, ârif ve ehil olmamakla beraber; amel, taat, ibadet ve ahlâk sahibi olduğundan tecrübe ve yeteneğinin elverdiği ölçüde müridlerini eğitmeye ve irşad etmeye gayret eder. Bu gibilerin şeyhlik ve mürşidlik davasında bulunmaları ve çevrelerine mürid ve derviş toplamaları gerekir.

c. Bazıları bilgili, deneyimli ve beceriklidirler ama samimi değildirler. Menfaatçi ve istismarcıdırlar. Şeyhliği bir geçim, şöret, nüfus ve güç sahibi olma yolu olarak görür. Gerektiğinde riyakârlık, sahtekârlık, şarlatanlık ve iki yüzlülük yapmaktan çekinmezler. İbadet açısından gevşek, ahlakça zayıftırlar, şov yapmaktan çekinmezler. Geçim ve güç kaynağı, çevrelerine topladıkları müridiler ve dervişlerdir.

d. Bazıları hem ilim, irfan hem de amel, taat, ibadet ve ahlâk sahibidir. Ama şeyhlik düşünmezler, inzivaya çekilir, bir köşede sessiz, sedasız bilinmez ve tanınmaz bir halde yaşamayı tercih ederler. Ziyaretçilerine öğüt vererek ahlâk ve ibadette örnek olarak ve dua ederek faydalı olurlar bunlara "ahfiyâ/gizliler" denir. "Kubbe-lerimin altında saklı velilerim vardır, bunları benden başka bilen yoktur" kudsi hadisi ile bunlar anlatılmıştır.

e. Bazıları ilim, amel ve ahlak sahibidirler, ihlaslıdırlar. Ayrıca insanların nasıl irşad edileceğini, yola getirileceğini, müridlerin ne şekilde terbiye edilip yetiştirileceğini, bunun usûl ve tekniğini bilir. En iyi ve verimli şekilde ustasıdırlar. Şeyh, kâmil ve mükemmil olmalıdır, dendiği zaman anlaşılacak budur. Her kâmil aynı zamanda mükemmil (başkalarını kemale ulaştırıcı), her sâlih, muslih (başkasını ıslah edici), her âlim muallim (iyi bir öğretici) de-

ğildir. Müridleri irşad için âlim, arif, âmil, âbid ve ahlâklı olmak yetmez. Mürşidin, irşad ve rehberliğin usûlünü, tekniklerini ve kılavuzluğun inceliklerini de bilmesi gerekir. Bundan başka mürşidin hâli, hareketi, duruşu, bakışı ve konuşma tarzıyla insanları manevî ve ruhanî yönden etkileme gücüne sahip olması da lazımdır. Himmet denilen manevî tesir ve kuvvet budur. Böyle bir ruhanî ve manevî gü-

cün Hz. Peygamber'de (s.a.s) de bulunduğu bilinmektedir. (Bkz. Buhârî, Salât/56; Darîmî, Siyer/27)

Mürşidlerin diğer bir manevî kuvvetleri de mucabu'd-da'va olmaları, yani dualarının Allah katında kabul edilme ihtimali yüksek olan zatlar olmalarıdır. Dua ve himmet, irşadın temel unsurlarından iki unsurdur.

Şeyh, çevresinde toplanan cemaati ve müridleri terbiye ve irşad etme, onlara yol gösterme ve onları yetiştirme görevini ifa etmekte olduğundan önemli bir vasfı da insanları, çevresindeki cemaati ve müridleri doğru tanıma ve isabetli teşhisler yapma, kimin samimi bir mürid olacağını doğru olarak tayin etme, mürid olan bir kişinin hangi şekil ve usullerle ne derecede yetişme kabiliyetine sahip olduğunu doğruya yakın derecede tahmin etme gibi bir yeteneğe ve niteliğe sahip olmasıdır.

Bunu yapabilmesi için de firâset ve basiret sahibi olması, sezgilerinin sağlıklı, tespitlerinin isabetli olması gerekir. Bunun için şeyhin/mürşidin adam sarrafı olması, kimin kaç kırakta olduğunu bilmesi lazımdır, denir. Muhatabını mihenge/denek taşına vurur. Şeyh/mürşid bir ağaç yetiştirene ve hayvan terbiyecisine benzer. İyi bakılmayan ve aşılınmayan yabanî bir ağaç, meyve verse bile bu, bakımlı ve aşıllı ağacın meyvesi gibi olmaz. İyi eğitilen bir atmaca, sahibi için avlanır, kendisi için değil. Şeyhin terbiye ettiği mürid de böyle olur. (Bkz.

Abadi, s.39-41)

Şeyh, çevresinde toplanan cemaati ve müridleri terbiye ve irşad etme, onlara yol gösterme ve onları yetiştirme görevini ifa etmekte olduğundan önemli bir vasfı da insanları, çevresindeki cemaati ve müridleri doğru tanıma ve isabetli teşhisler yapma, kimin samimi bir mürid olacağını doğru olarak tayin etme, mürid olan bir kişinin hangi şekil ve usullerle ne derecede yetişme kabiliyetine sahip olduğunu doğruya yakın derecede tahmin etme gibi bir yeteneğe ve niteliğe sahip olmasıdır.

Mürşidin cemaatine faydalı olması için idare ve siyaset bilmesi lazımdır (Abadî, 41). Çünkü müridler topluluğunu doğru bir şekilde yönetmek ve çevre ile iyi ilişkiler kurmak anlamında siyaseti ve yönetim tekniklerini iyi bilmesi, şeyhi, başarılı ve verimli kılar. Tasavvuf, ilm-i nefis/marifet-i nefis ve ilm-i ri-yazet/mücâhede olarak da tarif edildiğinden mürşidin, ferdî ve sosyal psikoloji ve pedagojiyi, en az tasavvuf kitaplarında anlatıldığı şekliyle bilmesi gerekir. Bir rehber ve önder konumunda bulunan bir mürşidin bunları bilmeden bağlılarını iyi bir şekilde yönetmesi, birlik ve dirlik içinde bir arada tutması mümkün olamaz. (Bkz. İbrahim Hakkı, Marifetname,s.553-59)

Evlîyâ-ı Kirâmın ve Meşâyih-ı İzâmın tabi oldukları bir nizam vardır, buna umûr-ı harciye denir. Firaset, basiret, hayırseverlik, fedakârlık, özgecilik/isar, yöneticilik gibi nitelikler fıtrat ve tabiat meseledir, doğuştan gelir. Bu ve benzeri nitelikler Hakk Teâlâ'nın belli kullarına daha fazla vermiş olduğu mevhibeler ve lütuflar olduğundan, irşad istidadı ve kabiliyeti herkeste bir ve aynı değildir. Bu yönüyle yüksek seviyede mürşidlik ilâhî bir mevhibedir. Bunların sayıları çok azdır ama her zaman vardır. Sufiler, "Ördek yavrusu, yüzmeyi anasının karnında iken öğrenir" derler. Yani kâmil, fâzıl, ehil ve başarılı şeyhlik doğuştan gelir, mücâhede ve terbiye ile gelişir. Kısaca "Şeyh olunmaz, şeyh olarak doğulur."

Şeyhin âlim olması lazımdır, derken bir müfessir kadar tefsir, bir muhaddis kadar hadis, bir fakih/müctehid kadar fıkıh, bir mütekellim kadar kelim ilmini bilmesi gerekir, demek istemiyoruz. Bir şeyhin bunları bilmesine ne imkân, ne de ihtiyaç vardır. İlk sûfilerin çoğu bu hususları kendilerine yetecek ve sohbetlerinde bulunanlara lazım olacak kadar bilirlerdi. Hatta ilmin ayrıntılarıyla uğraşmayı da lüzumsuz sayarlardı. Onlar, uygulamaya yetecek kadar bilgi ile yetinirlerdi. Bu uygulamalar; faaliyetler, ibadet ve taatler, ahlâki davranışlardan yeni bilgiler çıkarır, bu bilgileri yeni uygulama ve faaliyetlerde kullanırlar, buna da ilm-i amelî, yani amel ve uygulamalardan çıkan tecrübe (irfan-marifet) derlerdi. "Bir kimse bildiği ile amel ederse, Allah onu bilmediği bilgiye varis kılar" (Aclûnî, Keşfu'l-Hafa, II, 265) hadîsine inanırlar, buna da ilm-i miras derlerdi.

Keşf ve ilham yolu ile hâsıl olan ilm-i mevhibe ve ilm-i ledünnî de burada hatırlanmalıdır. Sahabe, tabiin ve etbau't-tabiin arasında okuma-yazma bil-

meyen (ümmî) ama şifâhî yoldan ve uygulamadan aldıkları bilgiye dayanarak; irşad, tebliğ, dine davet, iyi olanı emr ve Hakk'ı tavsiye görevini yapanlar bulunduğu gibi ilk zâhidler ve sûfiler arasında da böylesi vardı. Bunlar, bugün anlaşılan anlamda âlim kişiler değillerdi. Ama o zaman anlaşılan anlamda âlim ve ârif kişilerdi. Tasavvuf tarihinde ümmî oldukları halde şeyh kabul edilen birçok üstad vardır. Bayezid-i Bistami'nin üstadı Ebû Ali Sindî bunlardan biriydi. (Serrac, el-Lum'a, 235, 401) Ulemanın, zâhir ilimlerini kendileri kadar bilmemelerini sûfiler ve şeyhler hakkında kusur sayıp onları eleştirmeleri; tasavvufun konusunu, mahfiyetini, uyguladığı usulleri, uyduğu ilkeleri, tuttuğu yolu ve amacını bilmemelelerinden kaynaklanan bir yanılmanın eseridir.

Tasavvuf kitapları, şeyhlik makamı, bunun şartları ve sıfatları hakkında bilgi verir. Şeyh, dilediği gibi ve keyfine göre hareket eden sorumsuz bir kişi değildir. Onun da sahip olması gereken birtakım üstün ve sağlam niteliklerden başka uyması gereken bir takım ilkeler ve kurallar vardır. Aslında şeyhlik, müridlikten daha zordur. Çünkü şeyhin sorumluluğu daha ağır, uyması gereken kurallar daha çok ve daha incedir. Bundan dolayı da, şeyhin hayatı, müridin hayatından daha disiplinli ve daha çetindir. Şeyhin müridine karşı sorumluluğu, babanın evladına karşı, komutanın erata karşı sorumluluğu gibidir. Bu sebeple müridin işi şeyhin işinden daha kolaydır. Hakkı ve hakikati bilmeleri onların işlerini kolaylaştırır, daha da zorlaştırır.

Hakk'a yakın olanların çektikleri zorluğu anlatmak için: "Kurb-i Sultan, ateş-i nîrândır" denir. Nefse karşı açılan ve cihâd-ı ekber denilen savaşta mürşidin işi, müridin işinden daha zordur. Hz. Ömer, "Dicle nehri kenarında bir keçiyi kurt yese ondan da ben sorumluyum" demiştir.

Hz. Musa'nın tabi olduğu Hızır da, şu beş özellik vardı: a. Kulluk özelliği ('Abden min 'ibadinâ), b. Hakk'ın katından vasitasız/doğrudan gelen hakikatleri kabul etmesi (Âteynâhü rahmeten), c. Hakk'ın katından gelen özel rahmeti bulunması (Rahmeten min 'indinâ), d. İlimleri Hakk'tan öğrenme şerefi (ve 'allemehû), e. Vasitasız olarak ilm-i ledünnü bulması (Min ledünnâ 'ilmâ) (Bkz, Kehf, 18/66)

Bir mürşid-i kâmilde işte bu niteliklerin bulunması gerekir. (Necmuddin Daye, 237)

İnsan Bir Dervîştir

“İnsan bir dervîştir. Bir bilse, ah bilse!” demiştiniz.
Bilemiyor ve olamıyor...
Dervîş olamıyor, çünkü kendine tapıyor.
“Kendinizi temize çıkarmayınız” işaretini göremiyor.
Dervîş olamıyor, çünkü parasına tapıyor.
“Dünya hayatıyla şımardılar” ikazını alamıyor.
Dervîş olamıyor, çünkü günahkarlığa tapıyor.
“Kalpleriniz taştan daha katı” tespitini duyamıyor.
Dervîş olamıyor, çünkü gözyaşını tanımıyor.
“Az gülsünler, çok ağlasınlar” teşhisine yaklaşamıyor.
Dervîş olamıyor, çünkü bilgisine tapıyor.
“Her bilenin üstünde bir bilen vardır” hikmetini kavrayamıyor.
Dervîş olamıyor, çünkü dünyalığına tapıyor.
“Dünya malı azdır” belgesini elde edemiyor.
Dervîş olamıyor, çünkü günaha tapıyor.
“Allah tevbe edenleri sever” ışığını göremiyor.
Dervîş olamıyor, çünkü eğlenceye tapıyor.
“Dünya oyun ve eğlencedir” dersinden ders alamıyor.
Dervîş olamıyor, çünkü çokluğa tapıyor.
“Çocukluk sizi oyalayıp durdu” parıltısını fark edemiyor.
Dervîş olamıyor, çünkü hırçınlığa tapıyor.
“Allah sabredenlerle beraberdir” hükmünü hazmedemiyor.
Dervîş olamıyor, çünkü iki yüzlülüğe tapıyor.
“İşte burada susmayacaksın” cesaretini yakalayamıyor.
Dervîş olamıyor, çünkü kinine tapıyor.
“Kalplerimize kin koyma!” duasını ezberleyemiyor.
Dervîş olamıyor, çünkü vurdumduymazlığa tapıyor.
“Kalpleri kilitli mi?” sorusunu duymuyor.
Dervîş olamıyor çünkü israfa tapıyor.
“Allah müsrifleri sevmez” hükmünü yaşayamıyor.
Dervîş olamıyor, çünkü aklına tapıyor.
“Çoğunun akli ermez” tespitini yok sayıyor.
Dervîş olamıyor, çünkü intikama tapıyor.
“Bize verdiğiniz eziyete katlanacağız” nüktelerini algılayamıyor.
Dervîş olamıyor, çünkü kötü söze tapıyor.
“Kötü söz, kötü ağaca benzer” benzetmesini hissedemiyor.
Dervîş olamıyor, çünkü kötülüğe tapıyor.
“Kötülüğü iyilikle savarlar” tespitine bağlanamıyor.
Dervîş olamıyor, çünkü nankörlüğe tapıyor.
“Şükrederseniz mutlaka artıracam” garantisini bilemiyor.
Dervîş olamıyor, çünkü yanlışla tapıyor.
“Kulaklara perde koyduk” esprisini kavrayamıyor.

Vahdet-i Vücûd

H. İbrahim Durgutluoğlu

Vahdet; kelime anlamıyla birlik, tevhid ise birleme demektir. İstilah-ı sūfiyyede Vâcibü'l-vücûd ile mümkinü'l-vücûdu izah etmek için kullanılır.

Akîde-i Ehl-i Sünnet'te vücûd ikidir. Biri Hz. Allah'ın (c.c) vücûdu, yani varlığıdır. Bu vücûd (varlık) vâcibdir. Yani, olmaması düşünülemez. Varlığı kendindedir. Bölünmez, cüz değildir, hiçbir şeye benzemez. Bir yerde durması yoktur, intikali yoktur. Birdir, tektir. Cihetten münezzehtir. Mürekkebe, yani birleşik değildir. Akla hayale gelen ne varsa o, akıl ve hayale aittir, mahluktur, ilahî vücûd değildir. İlahî vücûd, muhâlefetü'n-li'l-havâdistir. Mahluka benzemez. Evveli ve ahiri yoktur. Her türlü noksandan münezzehe Zat'ın varlığının akidemizde bildirilen özellikleri özetle budur. Gerçek var, bu ilahî varlıktır. Diğer her şey bu varlık ile vardır. İşte "vahdet-i vücûd" diye anlatılmak istenen budur (asıl ve gölge).

Vahdet-i mevcûd ise "her şey tek bir mevcûd"dur demek olup batıl ve sapık bir görüştür. Fikir mahsulüdür. Vahdet-i vücûd ise keşf, ilham ve marifet olup akide-i Ehl-i Sünnet'in geniş anlatılışındır. Anlaşılabilmesi, kelime kabının dar olup, yeterli olmasındandır.

Mümkinü'l-vücûd ise mahlukun varlığıdır, var olması için "Var edene" muhtaçtır. Kendi kendine kaim değildir. Yok olucudur, başlangıcı ve sonu vardır. Noksandır, mekanlıdır, sonludur. Cihetlerde mahpustur, renklerle belirlidir. Cüzlerden, zerrelere mürekkebdir, teşekkülü böyledir. Bir "şey" varlığa çıkması ya da varlıkta devam etmesi için, başka bir kudretin tesirine muhtaçtır. İşte bu mahlu-

kun acizliğidir. Çünkü mahlukun başlangıcı için, hayatını idame için başka bir varlığa ihtiyacı vardır. Bu Varlık; başı sonu olmayan, varlığı kendinden olan, kendisinden önce bir kudret, varlık olmayan ezelî ve ebedî olan İlahî zattır. Mahlukun varlığı, O olmadan olamaz. Muhaldir. O (c.c) kendi kendine kaimdir, mahluk ise O'nunla (c.c) vardır, varlıktadır. Hiçbir şey O değildir ama O'nsuz da değildir. Yani, O'nun isim ve sıfatları dışında kendi kendine kaim hiçbir şey yoktur. Her şey O'nunla vardır. Köpük deniz değildir ama denizin varlığı ile vardır. Zat sıfat ve ef'âlde yegane Hakk'tır. Eşya, âlem sadece aynadır. Hakk'ın nurunu gösteren, esma nurlarını zuhur ettiren aynalar.

Hakk (c.c); vücûd bakımından yakın, vicdan (bulmak) bakımından uzaktır. Zatiyla var, sıfatıyla muhit/kuşatmış, esmasıyla malum/bilinen, ef'âliyle meşhuddur/görünendir.

İlahî Zat, mahlukunu yaratıp onlara isim ve sıfatlarıyla tecelli etmiştir. Alemde her "şey" bir ismi ilahîden imdâd olarak varlıkta durur. Hayy ismi ile hayat, Sem'î ile işitme, Kudret ile güç, Basar ile görme, Alîm ile akıl ve idrak, Kelam ile konuşma vb. vermiştir. Bu isimlerin feyz cereyanı ile bu mahlukat varlıkta kalır. Hz. Allah (c.c) bir an bu esmaların şalterini kapatsa yani tecellisini kesse kaldırırsa âlem yokluğa varır. Tecelli; eşyanın üstündeki hicabın kalkmasıdır. Gözdeki kapak açılırsa güneşi görür. Kulun varlığındaki, sıfatındaki hicab kalkar ve kul aslî sıfat sahibinin tecellisini, kendi fiil, sıfatının kaynağının, ilahî varlığın esma ve fiil nuru olduğunu müşahede eder. Buna kavuşmak içinde tek yol,

kulluğa yapışmak, şeriaten, Kur'ân ve Sünnet'ten ayrılmamaktır.

Mutasavvife bu gerçeği ilme'l-yakînden ayne'l-yakîne taşıyarak, mahlukun aslının yokluk olduğu şuurunda derinleşmişler, bunu gözle görülür derecede hissedip yaşamışlar ve mahlukun zat ve sıfatları bizâtihî kendilerinden değildir Hakk ile kaimdir, demişlerdir. Çünkü mahlukun zatta ve sıfatta istiklali kendi kendilerine oluşları ayrı ayrı ilahlar vücûda gelmesine sebep olmuş olur. Nitekim, kendindeki saltanat, kudret vb. kendinden bilen niceleri (firavun, nemrud) uluhiyet iddiasına yeltenerek sapmışlardır. Bu sebeple mutasavvife, gerçek Zat olan Allah (c.c) ve O'na bağlı, O'nunla kaim gölge varlık olarak da alemi anlatmışlardır. Bilindiği gibi gölge aslı ile kaimdir. Ama ne asıl gölgedir, ne de gölge asıl... Bu muhaldir. Benzerlik sıfatların suretindedir. Mahlukun vücûdu ariyettir, ödünçtür. Aslı Hakk'ın isim nurlarıdır. Kendinin değildir. İşte kulluğun bir anlamı varlığın asıl sahibini bilerek ona göre davranmaktır. Asıl varlığın tecellisi ile gölge varlıkta durur, ama burada bir nokta daha vardır. Mahlukun, gölgenin fiili, cüzî iradesiyle meydana gelir fakat aslı olan Hakk tarafından yaratılır. Bu da cebri ortadan kaldırır. Kulun iradesi ve cüzî kudreti fiilde vardır fakat fiili ortaya çıkaran kudret İlahî kudrettir. Kul diler teşebbüs eder, bununla İlahî kudret o işi yaratır, iyi ise hayrdır, sonucu kuladır, şer ise de kuladır. Akide de bunları kudretiyle yaratan ise Hakk'tır. Yaratmak cebr değildir. Kul Allah'ın verdiği güçle iyiyi kesb eder, kötüden ictinâb eder, kaçınır. Bunlardan dolayı da hamd eder.

Tasavvuf büyüklerinin bir kısmından nakledilen bazı sözler bu gerçeklerde istiğraka vararak hakikati olanca çıplaklığıyla haykırmaktır.

Mesela:

Ene'l-Hakk: Bu kelim kulun yokluğunu anlatır. Hakk nuru kalbimde tecelli etti ben emanetçiymişim. Ben yoğun, bendeki tüm bu varlık, fiil ve sıfatlar benim zatıma ait değildir, emanettir, emaneti sahibine verdim, demektir. Kul vardır ama kendi kendine değil Hakk ile vardır. Bu şuurda derinleşenler kendilerini İlahî varlık karşısında yok bulurlar. Bu kelam da o türdendir.

Ete kemiğe büründüm

Yunus diye göründüm

Bu kelam da aynı şekilde Yunus'un kendi kendine kaim, tabiatın meydana gelmiş bir varlık olmayıp Hakk'ın isim ve sıfatıyla, kudretiyle meydana çıkmış bir varlık, yaratılmış olduğunu anlatır. Yoksa kimilerinin sandığı gibi, Zat-ı İlahî şekle bürünüp görünmüş değildir. İlahî varlık bunlardan münezzehtir. Kul, Hakk'ın ilim, kudret, rahmetiyle kuşatılmıştır. Zat ise kuşatılamaz. İdrak edilemez. İdrak; ihatayı gerektirir. "Gözler O'nu idrak edemez, O gözleri idrak eder" âyeti, ihata edenin Hakk olduğunu bildirir.

"Kulum bana yaklaşır, ta ki ben O'nu severim, sevince kulumun gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı, işiten kulağı olurum, benimle tutar, benimle görür, işitir, yürür" hadis-i kudsisi gerçek sıfat sahibinin Hakk olduğunu idrak ile kendine hakiki mana da sıfat ve fiil isnat etmekten geçmiş, gerçek sıfat ve fiil sahibinde yok olmuş, bu şuura vasıl olmuş kulun halini beyan eder. Elbette bu halde kul; görme fiilinin kimden geldiğini, tutmanın kimin verdiği güçle gerçekleştiğini idrak ederek yaşamış olur.

Sen çık aradan

Kalsın Yaradan

Kul kendini aradan çıkarırsa her şeyin tek sahibinin Yaradan Mevla olduğunu anlar.

Bir sanat erbabı bir eşya tasarlar, ilminde bunu tespit eder, sonra bunu inşa eder. Sanatçı ne bu eşyanın içindedir ne de eşyanın aynıdır. Ancak ustanın ilmi, kudreti, sanatı, tasviri o eşyadadır, onda görünür. Hakk'ın mahlukunda tecellisi bu misaldeki gibidir. Hakk Hakk'tır, kul kuldur. Büyük velilerin sözü de büyüktür ve sadece Kur'ân ve Hadislere dayanır, onların dışında değildir. Mutlaka bir açıklaması vardır. Açıklama bulunamayan sözleri ise Hakk'a havale edip, evliyâullâh hakkında hüsnü itikattan ayrılmamalıdır. Vahdet-i vücûd, itikadî bir konu değil manevî zevk ve keşfe dayalı ince ve derin bir konudur. Herkesin bilmesi şart değildir.

Evvel-âhir Allah'a (c.c) sonsuz hamd, Rasûlullâh (s.a.s) Efendimize ve pak ve temiz âl ve ashabına (r.a) salât ve selâm olsun.

Gönüllerin gülü

H.z.

Muhammed

(s.a.s)

Yrd. Doç. Dr. Aynur Uraler

Peygamberlerin ümmetlerine güzel bir örnek olmaları onların gönderiliş gayelerindedir. Şüphesiz ki Müslümanların hem ferdi hayatlarında hem de sosyal hayatlarında ideal rehberleri, peşinden gidecekleri yegâne örnekleri Hz. Muhammed'dir. Nitekim Kur'an-ı Kerim, Rasûlullâh'ın (s.a.s) hayat ve şahsiyetini Müslümanlar için örnek olarak göstermiştir. Efendimizin ahlâk-ı hamidesi hususunda bazı tespitler şunlardır:

Kusursuz bir ifade kabiliyetine sahip olan Rasûlullâh (s.a.s), hayatı boyunca sadece gerçeği söylemiş ve söylediklerini harfi harfine yaşamıştır.

Gönlü zengindi. Affetmeyi sever, kimseyi incitmez, düşmanlarının dahi iyiliğini isterdi. Kur'an-ı Kerim'de Kerim'de O'nun bu meziyetinden övgüyle

bahsedilir ve şöyle buyrulur: "Eğer kaba, katı kalpli olsaydın muhakkak ki insanlar çevrenden dağılır, giderlerdi." (Âl-i İmrân, 3/159) O, insanların kusurlarını yüzlerine vurmaz, tenkitlerini isim vermeden yapardı.

Geçici sıkıntıları tasa edinmezdi. Diğer Müslümanlara da kanaatkâr olmayı, hayata daima iyimser bakmayı tavsiye ederdi.

Giyiminde temizliğe ve sadeliğe önem verir, lüksten kaçınır, bununla birlikte pejmürdelikten de hoşlanmazdı.

Temizliği "imanın yarısı" sayardı. Bizzat kendisi temiz olduğu gibi bu alışkanlığı etrafındakilere de kazandırmaya çalışırdı.

Bir ögünlük yemeğini, olmayana verdiği için hem kendisinin ve hem de ailesinin aç sabahladığı geceler olmuş, fakat kendisi ve ailesi, iyilik yapmanın ve Allah'ın hoşnutluğunu kazanmanın verdiği mutlulukla açlığın sıkıntısını yenmişlerdir.

Yeri gelince bir yiğit, yeri gelince son derece halim selim idi.

Adaleti titizlikle korur; insanlara sırf mevki ve makamlarına göre muamele etmezdi. Aksine fakirlerin, kimsesizlerin, yetimlerin, hastaların, gariplerin, çocukların daha çok ilgi ve mutluluğa muhtaç olduklarını bilir ve bunu onlardan esirgemezdi.

Kibirlenmekten nefret eder, kibirle imanın bir kalpte birleşmeyeceğini söylerdi. Kimseye karşı büyüklük taslamaz, fakat düşmanların karşısında da ezilip küçülmezdi. Otorite için sunî ve zorlama tedbirlere başvurmazdı.

Dalkavuklardan hoşlanmazdı.

Kendisine bir ilâh gözüyle bakılmasına asla razı olmaz; kendisinin de bir insan olduğunu, sadece Allah'ın korumasıyla hata ve günahattan kurtulabileceğini samimiyetle ifade ederdi.

Halkın arasına katılır, insanlarla olan ilişkilerini herhangi bir insan gibi sürdürür; hastaları, dostlarını, komşularını ziyaret eder, Müslümanların acı ve tatlı günlerini paylaşmaktan geri kalmazdı.

İş ve hareketlerinde taşkınlık yapacak karakterde değildi. Hayatı boyunca aşırılık ve taşkınlık yapmamıştır.

O (s.a.s), kötülüğe kötülükle karşılık vermezdi. Aksine kusurları affederdi. Bir yerde bir kusur görse yüzünü çevirirdi. Bir şeye kızarsa Kur'ân'a uymadığı için kızardı. Bir şeyi beğenirse Kur'ân'a uyduğu için beğenirdi. Allah'ın emirleri çiğnendiğinde sessiz kalmaz muhakkak tepki gösterirdi.

Kimseyi dövmemiştir. Herkese karşı sabırlı davranıp "öf" bile dememiştir.

Rasûlullâh (s.a.s) insanların en lütufkârıydı. Kendisinden bir şey soranı can kulağıyla dinler bütün vücuduyla ona yönelirdi. Karşısındakinin sözünü kesmezdi. Soru soran ayrılıp gitmedikçe Rasûlullâh (s.a.s) onu terk etmezdi oradan ayrılmazdı.

Bir kimse Peygamberimiz (s.a.s) ile tokalaşsa, tokalaşan kişi elini çekmedikçe O, elini çekmezdi.

Bir topluluğun yanına gittiğinde baş tarafa geçmez, boş bulunduğu yere otururdu. Özel bir sarayı, tahtı olmayan Efendimiz (a.s), nerede oturursa otursun diğer insanlarla aynı hizada otururdu.

Zengin-fakir, genç-yaşlı ayırt etmez, yardım isteyen herkese yardım ederdi. Bazen bir çocuk gelir O'nun (s.a.s) elinden tutar, istediği yere götürürdü. Bazen de bir hizmetçi gelir, herhangi bir konuda yardım ister, Peygamberimiz ona da "hayır" demezdi.

Herkese karşı güler yüzlüydü, güzel huyluydu. Çok merhametli idi, affediciydi, sert ve katı kalpli değildi. Bağırıp çağırmazdı.

Cimri değildi, kendisinden bir şey isteyen ümit içinde olurdu. İhtiyacı olanların ihtiyacını yerine getirmeye çalışırdı.

Bir devlet başkanı, bir ordu komutanı, bir öğretmen, bir imam olmak gibi pek çok görevi üstlenen ve hayatın içinde olan Hz. Muhammed (s.a.s), çok hayâlı idi. Güzel görmediği, bulmadığı bir şey yüzünden anlaşırdı.

Rasûlullâh (s.a.s), oturup kalkarken Allah'ı zikrederdi.

Herkesin durumuna göre muamele edip, iltifat ederdi. Bu sebeple herkes, kendisini Rasûlullâh'ın (s.a.s) en yakını zannederdi.

Toplulukla yemek yemeyi severdi. Yemeğe besmele ile başlar, sağ elini kullanır, tıka basa yemez, doymadan sofradan kalkar, yemekten önce ve sonra ellerini yıkardı. Sağlığa zararlı ve dinen haram olan veya kokusuyla çevresindekileri rahatsız edecek şeyleri yemez; bunların dışında hiçbir yemek için "sevmiyorum" demezdi. Sofra kurallarına adabına daima uyar, bu konuda çevresindekileri de sabırla ve nezâketle eğitirdi.

Hiçbir ikramı ve hediyeği küçümsemezdi.

Muhâsebe

Zülcenâheyn

Muhâsebe; hesaplaşma, insanın nefsini hesaba çekmesi demektir. Peygamberimiz de (a.s):

“Hesaba çekilmeden önce hesabınızı görünüz” (Tirmizî, Kitâbu'l-Kiyâme/25) buyurmaktadır. Gelmesi kesin olan hesap gününe hazırlık yapmamız gerekmektedir. Milyarlarca insanın hesabını bir ikindi ile akşam vakti arasındaki zaman kadar çok kısa bir sürede alacak olan “SERİ’ ve HASİB” Rabbimize nasıl hesap vereceğimizi düşünmeli ve ona göre kendimizi kontrol etmeliyiz. Cenâb-ı Allah:

“Bugün senin kendi nefsin, kendi hakkında hüküm verici olarak kâfidir” (İsrâ, 14) buyurur.

Ticaretle uğraşanlar, alışveriş yapanlar nasıl ki dükkânını kapamadan önce hesaplarını titizlikle yaparlarsa, her mü'min de yatağına girmeden veya uyumadan önce kendi kendine hesabını yapmalı, o günü kârla mı, zararla mı kapattığını kontrol etmelidir.

Namazlarını tam vaktinde kılmış mısınız? Eğer kılmamışsan hemen yerinden kalk, kılmadığın namazlarını kaza eyle. Sonunda da Cenâb-ı Allah'a tevbe ve istiğfar eyle. Bir daha aynı duruma düşmeyeceğine söz ver, pişman ol!

Kıldığın namazlardan hangilerini cemaatle eda ettin? Eğer imkânın varsa cemaate devam eyle. Buna son derece özen göster. Çünkü Peygamber Efendimiz (s.a.s) savaş zamanlarında bile namazlarını cemaatle kılmaya özen göstermiştir. Bu rahatlık içinde size bize ne oluyor?

Namazlarından manevî bir tat alabiliyor musun? Huşu ve huzur içinde kaç vakti eda ettin? Eğer edememişsen neden ve niçin?

Abdest alışına dikkat ediyor musun? Abdestin adablarına riayet ediyor musun? Yoksa alelacele, üstüne başına suları sıçrata sıçrata mı abdest alıyorsun?

Cenâb-ı Allah'ı zikrediyor, devamlı olarak ve hiç aksatmadan yapmakla yükümlü olduğun tespihlerini çekiyor musun? Şimdiye kadar aksattığın oldu mu? O'nun zikrinden manevî, ruhî bir tat alıyor musun, yoksa sırf adet yerini bulsun diye mi bunu yapıyorsun?

Nafile ibadetlerle aran nasıl? Duhâ ve evvâbin namazları ile teheccüd namazlarını kılıyor musun? Müslümanlarla geçimin nasıl? Kırıcı ve nefret etti-

rici misin? Dargın olduklarınla üç günden fazla küs durduğun oldu mu? Sevdiklerini Allah için mi yoksa dünyevî menfaatler için mi seviyorsun?

İslâmiyet'e lafla mı yoksa kalbinle, kalıbınla ve ruhunla mı bağlısın? Bu mübarek dine kaç kişiyi kazandırdın? Anne ve babana itaatin nasıl, onların emirlerini, nasihatlerini dinliyor ve gönüllerini alıyor musun? Ailene, çocuklarına, eşine, karı-koca olarak birbirinize karşı tutum ve davranışlarınız ölçülü mü? Kur'ân ve Sünnet ölçülerine uygun mu?

İşine bağlılığın nasıl, çalışkan mısın yoksa tembel misin? Her gün hiç değilse bir miktar Kur'ân okuyor musun, yoksa sadece Kur'ân okumayı, bazıların diğer ibadetleri de Ramazan'dan Ramazan'a bıraktıkları gibi sen de öyle mi yapmaktasın?

Anneler! Sizler çocuklarınızla yeterince ilgileniyor, onlara dini emir ve yasakları öğretiyor musunuz? Kocalarınıza gerekli saygı ve itaati gösteriyor musunuz? Babalar! Sizler de aynı şekilde çocuklarınızın her türlü ihtiyacıyla, onların tutum ve davranışlarıyla yakından ilgileniyor musunuz? Eşinize karşı nasıl davranıyorsunuz?

Diline dikkat ediyor musun? Aleyhine bile olsa doğruluktan ve doğru sözlü olmaktan ayrıldığı oluyor mu? Her gün hesap defterini kapamadan önce dedikodu, gıybet yapıp yapmadığını kontrol ediyor musun?

Hayır ve hasenâta dair neler yaptın? Müslüman fakirlere hiç maddî yardımda bulundun mu? Zekâtını düzenli olarak veriyor musunuz?

Komşularınla -kim olursa olsun- geçim ehli misin? Onlara zarar-ziyan verdiğin olur mu? Bilmeden sen veya aileden herhangi biri komşunuza eziyet ettiğinde bu hatayı düzeltme yollarına başvurup, onların gönüllerini alıp helalleştin mi?

Yemede içmede helalinden kazanıp harcamayı, israf etmemeyi kendine şaşmaz prensip edindin mi? İsraftan sakınır mısın? Yoksa sana emanet verilen her şeyi; vaktini, ömrünü, malını ve sıhhatini acımasızca israf eder misin?

Yerine göre eli açık, yani cömert misin? Yoksa "Cimri, cehennem daha yakındır" sözüyle kınananlardan mısın?

Büyük günahlardan sakındığın gibi küçük günah-

lardan; mesela dedikodu, kazayı hacette iyi temizlenmeme, küçük abdesti üzerine sıçratma hastalığının var mıdır?

Şüpheli (helal mi haram mı kesin olarak bilinmeyen) şeylerden sakınır mısın?

Sıhhatini korur musun? Sıhhatine zararlı olan yiyecek ve içeceklerin tamamından yüz çevirir misin?

Müslümanlarla karşılaştığın zaman selam verip hal-hatır sorar, musâfaha eder, güler yüz gösterir misin?

Müslümanların sevinçlerini, ölüm ve musibet gibi durumlarda ise üzüntülerini onlarla birlikte paylaşırsın, davetlerine icabet eder misin?

Kin ve haset/kıskançlık hastalığının var mı? Kendi nefsin için istediğin bir şeyi mü'min kardeşin için de ister ve arzu eder misin?

Namazlarında huzur ve huşûu yakalayıp, namazlarından manevî bir tat alır mısın? Çünkü Cenâb-ı Allah buyuruyor: "Namazlarını huşu ile kılanlar... kurtuluşa ermiştir." (Mü'minûn, 2)

Anne-babana, onlar hayatta olsun ya da olmasın ih-san ve iyilik eder misin? Onlar hayatta iseler kendilerine hizmet ve yardım etmekle, eğer vefat etmişlerse Fâtihalar, Yâsinler, ibadet ve taatlarla, velhasıl Allah yoluna râm olmakla onların ruhlarını şâd eder misin? Çünkü Cenâb-ı Allah ilk önce kendisine hamd ve şükür etmeyi sonra da ana-babaya ih-san etmeyi emretmiştir.

"Bana şükrediniz, sonra da anne ve babanıza iyilikte bulununuz." (Lokmân, 14)

"Allah'a ibadet ediniz ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayınız, annenize babanıza iyilik ediniz." (Nisâ, 36)

Yaptığın günahlara tam bir teslimiyet ve halis bir tevbe ile tevbe edip pişman olur musun?

Hz. Allah şöyle buyuruyor:

"Ey iman edenler! Nasûh tevbesi ile Allah'a tevbe ediniz. Umulur ki Allah, günahlarınızı bağışlar!" (Tahrîm, 8)

Bunları oku, düşün ve hayırlı işler yap!

Nefs-i Mutmainne

Prof. Dr. Mustafa Kara

Nefs-i mutmainne ifadesi Kur'ân-ı Kerim'de, nefis-i emmâre, nefis-i levvâme gibi bir defa geçmektedir. (Fecr, 89/27) Bu terimler daha sonraki asırlarda yaşayan âlim ve âriflerce nefis eğitiminin kademelerine isim olarak verilmiştir. İnsan nefisinde var olan kin, kibir, haset, şehvet, riya gibi hastalıkları tedavi etmek için nefsin basamaklarında birinci sırayı nefis-i emmâre (Yusuf, 12/53) ikinci sırayı nefis-i levvâme (Kıyâme, 75/3) üçüncü sırayı da nefis-i mutmainne almıştır. Bu basamakları nefis-i mülhemeyi ilave ederek (Şems, 91/7) dörde, Râziye, Merziyye ve Kâmileyi ilâve ederek yediye çıkaranlar da vardır.

Söz konusu kademeleşmenin eğitimi açısından bize söylediği ilk şey "insan ve din eğitiminin yavaş yavaş ve tedricî olduğu" gerçeğidir. İtmi'nân kelimesi Kur'ân-ı Kerim'de daha çok "kalb" kelimesiyle birlikte kullanılmıştır. (Bk. Âl-i İmrân, 3/126, Mâide, 5/113, Enfâl, 8/10, Bakara, 2/260, Nahl, 16/106) İstikrar ve huzura ulaşmak emin ve müsterih olmak, rahat ve sukûnete kavuşmak gibi anlamlara gelen bu kelime ile zikir arasındaki bağ çok açıktır: "Bunlar iman eden ve gönülleri Allah'ın zikirle sukûnete erenlerdir. Bilesiniz ki kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd, 13/28)

Nefs-i mutmainne ile ilgili özellikle tasavvufi eserlerde pek çok tasnif yapılmıştır. Bu vesileyle, insan eğitimi, ruh terbiyesi, nefis tezkiyesi konusunda değişik yorumlar getirilmiştir. Bu yorumlarla nefis ve dereceleri, nefis ve özellikleri hakkında detaylı bilgiler sunulmuş, nefis-i mutmainne noktasına yükselebilenin yolları gösterilmiş, dinî psikolojinin detaylarına inilmiştir.

Burada farklı bir yol izlenecektir. Bu yol "Nefs-i mutmainne" teriminin geçtiği Fecr sûresinde öne çıkan konular dikkate alınarak bu makama yükselmenin yol ve araçlarına dikkat çekilecektir.

Fecr sûresine din eğitimi ve din psikolojisi açısından bakıldığında üç konu öne çıkmaktadır:

1. Tabiata bakmak
2. Tarihe bakmak
3. İnsana bakmak

Tabiata bakmak Allah'a, Allah'ın ayetlerine bakmak demektir. Yeryüzü O'nun tecellileriyle doludur. "Yeryüzünde, içlerinde hiçbir şüphe duymadan inananların görebileceği Allah'ın varlığının işaretleri vardır. Tıpkı kendi kişiliğiniz üzerinde de onun işaretleri bulunduğu gibi. Bunları görmüyor musunuz?" (Zâriyât, 51/20-21)

"İnsanlara ufuklarda (dış dünyada) ve kendi nefislerinde (iç dünyada) ayetlerimizi göstereceğiz." (Fussilet, 41/53) Dolayısıyla dünya ve üzerindeki canlı-cansız her şeyi incelemek O'nun ayetleriyle yüz yüze gelmek demektir.

Fecr sûresi dikkatimizi önce tabiata ve zamana çekmektedir. Sûre fecr ile başlamaktadır. Fecr, şafak demektir. İkinci ve dördüncü ayette gece geçmektedir. Beşinci ayet ise bir soru: "Düşün bütün bunları, bunlarda akıl sahipleri için hakikatin sağlam bir kanıtı yok mudur?"

Kâinata alıcı gözle bakmak, kâinatın ahengini görmek ve duymak insanı, insanın nefsinin, insanın ruhunu eğitmek için fevkalâde önemlidir. Güneş, ay ve yıldızlarla sonsuzluğa açılan insan, çiçek, böcek ve kuşlarda da aynı sonsuz Kudret'in imzasını görebilir, duyabilir ve hissedebilir. Bu şuur hâlinin kemâl noktasına ulaşması ise bütün kâinata yayılan bir "rahmet ve merhamet dalgası"na sebep olacaktır. Bu rahmet esintilerinden nasiplenilenler karıncayı incitmekle çiçek ve insanları incitmenin birbirinden ayrı şeyler olmadıklarını görenlerdir. Onlar kâinatı "tevhid" gözlüğüyle seyreden bahtiyarlardır.

Fecr sûresi ikinci olarak tarihe, insanoğlunun macerasına bakmamızı istemektedir. Dillere destan olan "İrem"den dünyanın bir benzerine sahip olmadığı İrem şehrinde söz etmekte ve "yaratmak" fiilini Ad kavmi için kullanmakta Semud kavminden, Firavun'dan bahsetmektedir.

İnsanî melekeleri geliştiren, ruhumuzu, gönlümüzü eğiten, bizi "saded'e getiren konulardan biri de "dün"ü iyi görmek ve okumaktır. Onun için Kur'an-ı Kerim sık sık dikkatimizi "önceki"ler üzerine çeker, yeryüzünü gezip dolaşmamızı emreder. Bu seyahatlerde "gönül gözü"de gündeme gelir: "Yeryüzünde gezip dolaşmıyorlar mı? Dolaşsalardı düşünecek kalbleri, işitecek kulakları olurdu. Gerçek şu ki gözler kör olmaz göğüsler içindeki kalbler kör olur." (Hac, 22/46) İnsan eğitiminin temel organları da göz kulak ve gönüldür. "Size kulaklar, gözler ve gönüller verdi. Ne kadar az şükrediyorsunuz!" (Mülk, 67/23)

Fecr sûresinin üçüncü grup ayetleri insan nefsinde potansiyel olarak var olan menfiliklere ışık tutmaktadır. Nefs-i mutmainneye henüz ulaşamamış olan insanın eksik ve kusurları sıralanmakta, psikolojik hastalıklarına işaret edilmekte özellikle "para" ile olan ilişkilerine dikkat çekilmektedir: "İnsana gelince, ne zaman Rabbin onu cömertliğiyle ve hoşnut olacağı bir hayat başışlamakla denese "Rabbim bana karşı ne kadar cömertmiş!" der. Ama geçim vasıtalarını daraltarak onu denediği zaman ise "Rabbim beni küçük düşürdü!" diye sızlanır. Ama hayır, hayır... Ey insanlar! Bütün yaptıklarınızı ve yapmadıklarınızı bir düşünün. Siz yetime karşı cömert değilsiniz, muhtaçları doyurmaya birbirinizi teşvik et-

miyorsunuz. Başkalarının mirasını açgözlülükle yiyip bitiriyorsunuz ve sınırsız bir sevgiyle malı-mülkü seviyorsunuz" (Fecr, 83/15-20)

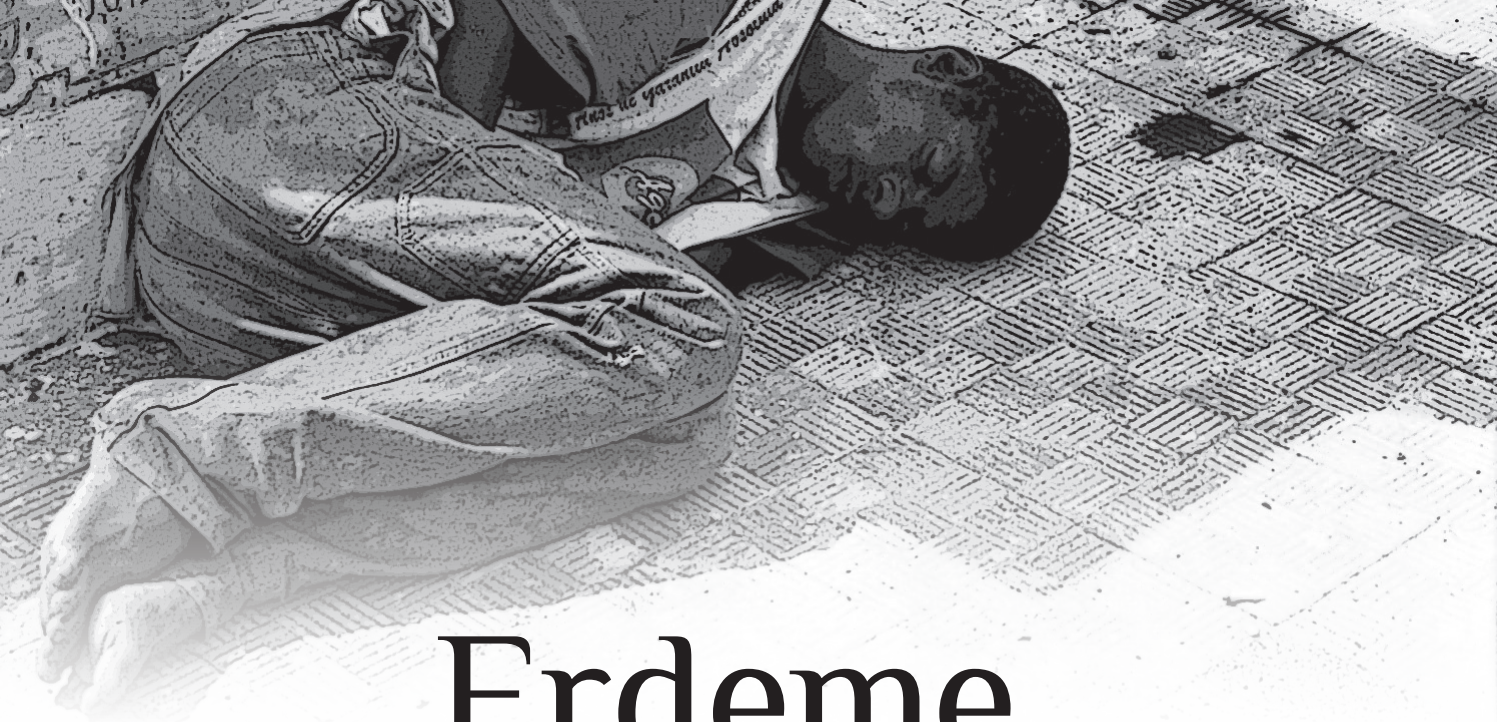
Tasavvufî eğitimde "seyahat" önemli bir unsurdur. Mürşid, bazen gereksiz işlerle meşgul olan müridi uyandırmak için gurbete gönderir bazen de farklı "usta"ların rahle-i tedrisinden istifade için yola koyar. Her iki hâlde de seyahatle birlikte gelen "gurbet" psikolojisi insan ruhu için önemli imkanlar sunar. O zaman dervişin vird-i zebanı şöyle olur:

"Gâh olur gurbet vatan, gâhî vatan gurbetlenir..." Seyahat ve gurbetin hüznü ile insanın hassasiyeti artar, dost ve tanıdık çemberinden kurtulduğu için "kendisi"siyle baş başa kalır. O zaman gurub vakti de, şafak vakti de, seher vakti de başka zenginlikler sunar. Gerçekten dünyanın geçiciliğini kavrar, gerçek dostun kim olduğunu anlar. Yeni "pencereler" keşfeder. Kendi içine ve sonsuzluğa açılan pencereler... Göz penceresi, kulak penceresi ve kalb penceresi.

Nefs-i mutmainneye, huzur ve istikrar dolu bir hayata kavuşabilmenin yolu para-pul ile olan ilişkinin sağlıklı bir noktada olmasından geçer. Yani paranın kulu değil, sultanı olmak. Maddenin memlûkü değil, mâliki olmak... Bu ise insanlara paradan, şandan, şöhretten daha değerli şeylerin sunulması ve sevdirilmesiyle mümkün olur. Bu Allah aşkı, Muhammed aşkı ve hakikat aşkıdır. O zaman nefsi-i mutmainne ile birlikte zikredilen "Allah'tan râzı, Allah da ondan razı" insan tipi gündeme gelir. Bunun Kur'an-ı Kerim'deki bir başka ifadesi şöyledir: "...O, onları, onlar da O'nu severler..." (Mâide, 5/54) Sûre, Allah'ın nefsi-i mutmainneye olan hitabıyla sona eriyor: "Ey iç huzuruna ermiş olan insanoğlu! Dön Rabbine... O'ndan hoşnut kalmış ve O'nu hoşnut etmiş olarak... Gir öyleyse benim öteki sadık kullarımla birlikte, gir cennetime..."

Kısaca, nefsi-i mutmainne makamında olan bir insana "Allah'ın razı ve hoşnut olduğu bir insan" veya Allah'ın sevdiği bir insan demek mümkündür. Bir diğer ifade ile nefsi-i mutmainne sahibi, tabiatla, tarihle ve insanla barışık olandır. Konuyu Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'ın ifadeleriyle bağlayalım:

"Nefsini yalnız rızâullâhî talebe bağlayarak tabiat-ı hayvaniyeden, nefsi-i emmâre takazasından, nefsi-i levvâme melâmetinden, mâsivâyâ esaret kayıtlarından kurtarıp ilahî ahlâk ile tahalluk ederek Allah yolunda mal ve canıyla yetişebildiği hayrı yapacak hakiki hürriyeti kazanmak kararıdır." (Hak Dini Kur'an Dili, VIII/5816, İst. 1938)

Erdeme Uzanmak

Prof. Dr. Ali Akyüz

Ahlak, ferdi ve toplumsal duyarlılıklarının atlasıdır. Duyarlılıklar ne kadar hassas, isabetli ve insanî olursa, fert ve toplumsal münasebetler o ölçüde düzenli, hayati parametreler de o derece sağlıklı olur. Ferdin ve toplumun yönünü, temayüllerini objektif, bilimsel kriterler ışığında doğru ölçme ve tedbir alma imkânı verir.

Bir medeniyet projesinin en önemli, olmazsa olmaz unsuru, değerleri özümsemiş; misyonu, vizyonu ve aksiyonunu belirlenmiş, detayları tanımlamış, erdemli bir insandır.

Tarih boyunca bir parça sorumluluk duygusu ve bilinci taşıyan bütün özel ve tüzel kişiliklerin gayesi, "elinden ve dilinden insanların zarar görmediği" sözleri ve davranışlarıyla başkalarına zarar vermeyen erdemli insanı yetiştirmek ve böyle bir şahsiyet/karakterin hâkim unsur olmasını gerçekleştirmek olmuştur. Bütün toplumların ulaşmak istediği, hukuki düzenlemelerle elde etmeye çabaladığı neticede bu değil midir? Hiç kimsenin kimseye "elii-

le ve diliyle" zarar vermediği dolayısıyla birbirlerine destek olduğu mutluluk toplumu! İnsan oğlunun ütopyasıdır bu... Bilim adamlarının, hukukçuların, sosyal ve fen bilimcilerin hedefi de budur. Bir arada yaşayabilmenin başkalarının hak ve hürriyetlerinin kısıtlanmadığı, başkasının ve diğerinin varlığının önemli olduğu varsayıldığı bir anlayış, bir arada yaşama projesinin; modern toplum projesinin vazgeçilmez esası ve standardıdır.

İnanç ve davranışların; itikâdi ve hukukî öğretilerin insanı olgunlaştırmadaki yeri inkar edilemez bir gerçekliktir. Bazıları ne kadar ideolojik davranıp aksini söylese de, Hz. Peygamberin bir hadisinde "İnsan, gerçekte ancak niyet ve zihni projelerinin karşılığını alır ve onunla karşılaşır" ifadesi ile tespit edildiği üzere zihni fonksiyonların yönettiği ve yönlendirildiği insan bu aktivitenin ürünüdür.

En az inanç ve davranışlar kadar önemli ve bir oto-kontrol mekanizması oluşturacak etkinlikte ve süreklilikte olan ahlâkî öğretiler, İslâm'ın ayrıcalıklı yö-

nünü teşkil ederler. Her zaman yanında olamadığımız, hür iradesini kullanmasını istediğimiz insanın tek başına olduğu anlarda bile erdem ve faziletten ayrılmama duyarlılığında olması, onun gönlüne hitap etmekten geçmektedir. Bu duyarlılığın sihirli formülü ve ilkeleri İslâm'ın standardize ettiği ahlâkî öğretilerdir. Gayesi, yalnız ortamlarda bile erdemli insanı yetiştirmek ve muhafaza etmek olan bu müeyyidelerin ulaşmak istediği nokta, hiç kimsenin kimseye sözleri ve davranışlarıyla zarar vermediği dolayısıyla birbirine destek olduğu sevdiği halde ihtiyaç duyduğu şeylerden de harcama yaptığı (Âl-i İmrân, 92; İnsân, 7-10) mutluluk toplumu nu oluşturmaktır.

İslâm'ın ahlâk görüşünü ve hassasiyetini veciz bir şekilde ifade eden ayetlerde güzel söz söylemek, ince ruhlu olmak, akraba olan ve olmayana karşı duyarlı davranmak gibi ferdi olgunluktan, ana-babaya, eş ve çocuklara, sorumluluğu altında bulunan yetim ve kimsesizlere iyi muamele etmek gibi aile hukukuna, alçak gönüllü ve cömert olmak, cimri ve savurgan olmamak, her konuda olduğu gibi özellikle ticarette doğru ve dürüst olmak, ahlaksızlık yapmamak, yetim malına el uzatmamak, cahilce işler peşinde koşmamak, göz, kulak ve gönül sorumluluğunun bilincinde olmak, böbürlenip kibirlenmemek gibi bireysel davranışlardan, çevre ile ilgili duyarlılığa kadar bir çok prensip vazedilmekte ve pek çok müeyyide önerilmektedir.

"Göklerdeki ve yerdeki her şey Allah'ındır. (Bu) kötülük edenleri yaptıklarıyla cezalandırması, iyilik edenleri de daha güzeliyle mükafatlandırması için (böyle)dir." (Necm, 31)

"Onlar ufak tefek kusurları dışında büyük günahlar-

dan ve çirkin işlerden uzak duran kimselerdir. Şüphesiz Rabbin, bağışlaması çok geniş olandır. Sizi, topraktan yarattığında da analarınızın karnında ceninler iken de en iyi bilendir. Bunun için kendinizi temize çıkarmayın. Çünkü O, Allah'a karşı gelmekten sakınanları en iyi bilendir." (Necm, 32)

"Şimdi yüz çevireni; çok az verip de kaskatı cimrileşeni gördün mü?" (Necm, 33-34)

"Yoksa gaybın ilmi kendi yanında da o, gerçeği mi görüyor?" (Necm, 35)

"Yoksa Musa'nın ve Allah'ın emirlerini bütünü ile yerine getiren İbrahim'in sahifelerindeki şu hakikatler kendisine haber verilmedi mi? (Necm, 36-37)

"Hiçbir günahkar başkasını günah yükünü yüklenmez. (Necm, 38)

"İnsan için ancak çalıştığı vardır. (Necm, 39)

"Şüphesiz onun çalışması ileri götürecektir. (Necm, 40)

"Sonra çalışmanın karşılığı kendisine tastamam verilecektir." (Necm, 41)

"Şüphesiz en son varış Rabbi-nedir." (Necm, 42)

"Şüphesiz O, güldürür ve ağlatır." (Necm, 43)

"Şüphesiz O, öldürür ve yaratır." (Necm, 44)

Mezkur değerlerin yaygınlaşması, kabul görmesi ve uygulamaları bulmasıyla insan çevresi ile ve çevresinde bulunan herkes ve her şeyle bir arada mutlu yaşayabilecektir. Aksi halde bencilliğin cenderesinde, ilkesiz davranışların anaforunda, güvensiz ortamların riyakarlığında, kabuslarıyla yorulmaya devam edecektir.

Selam doğruya uyanlara...

İnanç ve davranışların; itikâdî ve hukukî öğretilerin insanı olgunlaştırmadaki yeri inkar edilemez bir gerçekliktir. Bazıları ne kadar ideolojik davranıp aksini söylese de, Hz. Peygamberin bir hadisinde "İnsan, gerçekte ancak niyet ve zihni projelerinin karşılığını alır ve onunla karşılaşır" ifadesi ile tespit edildiği üzere zihni fonksiyonların yönettiği ve yönlendirildiği insan bu aktivitenin ürünüdür.

Hikmet Deryâsı

Seçkin İnsan

Halife Hz. Ömer bir mecliste hazır bulunanlara sordu:

"Eğer dileğiniz hemen kabul edilivercek olsa idi, ne dilerdiniz?" Birisi:

"Benim falan vadi dolusu altınım olsun isterim. Onu harcayarak İslâm'a daha çok hizmet edeyim diye" dedi. Bir başkası:

"Şu kadar sürüm (davar, koyun, keçi), mal ve mülküm olsun isterdim. Gereklikçe onları sarf ederek dine yararlı olayım diye" dedi. Herkes buna benzer şeyler söyledi. Hz. Ömer hiçbirini beğenmedi. Bu defa meclistekiler, Hz. Ömer'e sordu:

"Ya Ömer! Peki sen ne dilerdin?" Cevap verdi:

"Ben de Muaz, Sâlim, Ebû Ubeyde gibi müslümanlar yetişsin isterdim. İslâm'a onlar vasıtasıyla hizmet edeyim diye..."

Titizliğin Böylesi

İslâm dünyasında Kur'ân'dan sonra en güvenilir kaynak Sahîh-i Buhârî isimli hadis kitabıdır.

İsmail el-Buhârî'nin Hz. Peygamberin hadislerini toplamaya kendini vakfettiği, yeni bir hadis duymak ve almak için dere-tepe dolaştığı, günlerce, haftalarca yol kat ettiği sıralardaydı.

Kendisine, birçok sahâbî ile görüştüğü bilinen birinden söz edildi. Çok zaman yaptığı gibi uzun bir yol kat ederek bahsedilen adamı buldu. Fakat adamı bulduğu sırada kazığından

boşanmış olan devesini boş torba ile aldatarak yakalamaya çalıştığına şahit oldu. Bu halde hiçbir şey sormadan geri döndü. Niçin boş döndüğünü, birkaç hadis not etmediğini sorulara şöyle cevap verdi:

"Ben, devesini aldatarak yakalamaya çalışan adamın rivayet edeceği hadise güvenmem."

Madem Ki Yola Girdin...

Tasavvuf âleminin üstadlarından Ebû Said Ebu'l -Hayr (k.s) sık sık şu misali örnek olarak verirdi:

Bir pîr gemiye binmiş. Azığını tüketmiş ve sadece kuru bir somun ekmeği kalmış. Onu ağzına koymuş ama dişleriyle çiğneyememiş, eliyle kırmış ve denize atmış. Suya düşen ekmeği karşılayan dalga sormuş:

"Sen kimsin?"

"Kuru bir ekmeğin parçası" demiş. Dalga demiş ki:

"Bundan böyle bizimle olacaksın kuru değil, ıslaksın."

Mana yoluna, nefle mücadele meydanına adım atan kişi sıradan insanlar gibi belli vazifeleri yapmakla yetinmez. Farzları eksiksiz yapar, sünnetlere tutunur, her an Hakk'a yakınlaşmak için dikkat kesilir, kendini bütünüyle bu işe verir. Yani deryaya dalan, kuru kalmayı geride bırakmış olup, feyz deryâsında her zerresini ıslatmış olması gerekmektedir.

Mahşer Yolu Tutacaksın...

*Dünyâlara sığmaz insan
Bir mezara sığacaksın
Anlatamaz bunu lisan
Hesâbını alacaksın*

*Bilmem nere kaçacaksın
Nerelere uçacaksın
Emrullâhı tutmaz isen
Hangi emri tutacaksın*

*Yaşıyorsun sorumsuzca
Gidiyorsun uygunsuzca
Bakıyorsun şuuruzca
Hesâbını bulacaksın*

*Tükenir mi tasa keder
Rabbim sana yarın ne der
Ötelerden geldi haber
Mahşer yolu tutacaksın*

*Telaş içinde koşarsın
Tembel tembel dolaşırsın
Bir gün Rabbe ulaşırsın
Ne hallerde olacaksın?*

*Mala evlâda güvenme
Haram kazanıp da yeme
Din benim neyime deme
Topraklarla dolacaksın*

*Hak olan sözleri dinle
Günâhına ağla inle
Kazandığımı şu elinle
Mizânında bulacaksın*

Zülcenâheyn

Sevgi Patlaması

Mustafa Özdamar

Çok öfkелisin, öfkenin bu denlisi densizlikle sonuçlanabilir. Biliyorsun, öfkeyle kalkan ziyanla oturur. Öfkelenme, ya da öfkene bir gem vur!

Benim öfkem, yoğunlaşmış, zirveye giden yolda kemalinin sınırlarını zorlamaya başlamış saf bir sevgi patlamasıdır.

Ben, Allah'ın sevip de yarattığı her şeyi ve herkesi seviyorum.

Allah'ın sevip de yarattığı şeyleri sevmemek, insanı çölden beter eder, kurutur.

Belki bin kez söyledim bunu. Bin kez, binlerce kez daha da söyleyebilirim. Ama bu, benim öfkesizliğimin bildirgesi değildir.

Kudurmuş öfkeye karşıyım ben.

"Hoş" görülecek şeyle "hoşt!" denilecek şeyi ayırt edemeyen hayta öfke, insanda ne insanlık bırakır ne de İslâmlık... Savurur götürür hepsini.

Biliyorsun, asıl pehlivanlık, insanın kendisine sahip olabilmesi ve öfkesini yenebilmesidir.

Öfkenin dizginlerini elden kaçırın, tırısı kalkmış "emmâre" arabasıyla arzulanan yere varamaz.

İstenmeyen yerlerde paldır küdür olur gider.

Kaza oku da "geliyorum!" demez böylesi anlarda.

Debisi dellenen büyük nehirlerin öfkelerini denetleyebilmek için, önlerine büyük ve sağlam barajlar yapmak gerekir.

Öfkeleri köpürmüş insanlar için de aynı şey söz konusudur.

Allah'ın arslanı Hz. Ali (r.a), ünlü cenklerinden birinde, hem kendisine hem de çevresine zarar veren bir

şer ve şirk aygırını yere devirir. Kellesini gövdesinden ayıracağı sırada müşrik, yapabileceği en son pisliği de yaparak Hz. Ali'nin yüzüne tükürür.

Müşrik bu hakareti yapınca Hz. Ali onu bırakıverir: "Kalk" der, "Kalk ve yıkıl karşımdan!" Adam şaşırır kalır: "Niye bırakıyorsun beni?" diye sorar:

"Hem yenildim, hem de sana hakaret ettim. Senin yerinde ben olsam, seni dokuz doğurdım!"

Bunun üzerine Hz. Ali:

"Ben Allah'ın arslanıyım, hevâ ve heves arslanı değilim! Seni Allah için ortadan kaldıracaktım, fakat sen yüzüme tükürünce, öfkem girdi araya. Öfkemin emrine kılıç vermem ben..." der.

Bu büyüklük karşısında adamın küfrü, erir ve imana dönüşür. Ve müşrik müslüman olur.

İrfan güneşi Hazreti Şems'in bir sözü var bu babta:

"Sözünde, susmasında, kahır yerinde kahır, lütuf yerinde lütuf göstermesinde isabet olan kimse velidir. Ârifler; biz aciz kimseleriz, o kudretlidir! demezler. Gereklidir ki sen, kudret sahibi olasın. Her sıfatta güçlü kuvvetli olasın. Susacak yerde susasın, cevap verecek yerde cevap veresin. Kahır ve şiddet zamanında sertlik gösteresin, iyilik ve yumuşaklık gereken yerde iyilik edesin. Yoksa, öyle -bunları dengelemesini bilmeyen- bir insanın sıfatları kendisine bela olur, azap olur; insan mahkum olmazsa hâkim olur."

Bizim mahkumiyetimiz, lütuf yerinde lütuf, kahır yerinde kahır dengelerini kuramayışımızdan kaynaklanıyor olsa gerektir.

Benim sevgim bu noktada patlayıveriyor işte!

Sevgim patlıyor ve öfkeye dönüşüyor!

Kimlik Arayışları

Şaban Keseci

İnsanoğlunun, bu âlemde kimliğini bulması elzemdir. Ki diğer âleme geçince “ey Veliler”, “ey sıddıklar”, “ey mü’minler”, “ey fâsıklar”, “ey mücrimler” dendiği zaman hangi güruhtan olduğunu karıştırmasin.

İnsanın bir; olduğu, bir; olduğunu sandığı, bir de olması gerektiği kimliği vardır. Mesela bir ilim talebesi vardır. Bu talebe adı üstünde “talebe”dir, öğrencidir. Ama kendini “âlim” sanır. Olması gerekeni ise Allah (c.c) rızası için ilim tâlibi olmaktır.

Tabii ki bu saydıklarımız dünyevî konular için geçerli değildir. Dünyevî hususlarda bir mü’min daima ilerleyecek, merhale kat edecek, bulunduğu mevki-de memleketine faydalı olarak Müslümanlara daha güzel hizmetler sunmak için yükselecektir.

Biz dinî, manevî konularda kişinin amacının dışına çıkmamasını konu alıyoruz.

Burada bir soru ortaya çıkabilir: Biz neyiz, kimiz, kim olmalıyız?

Biz her şeyden evvel, Allah’ın kuluyuz. Muhammed Mustafa (s.a.s) Efendimizin şerefli ümmetinin bir ferdiyiz. Bizim özümüz budur. Sifatımız ise;

Aşktır, samimiyettir, ihlastır, rızadır, sabırdır, edebdir, teslimiyettir, ahlâk-ı hamidedir, kanaattir, tevazûdur...

Allah (c.c); Süleyman’a (a.s) saltanat ve büyük bir ihtişam verdi. O hazret bununla ne yaptı? Şükredip kulluğa devam edip insanları bu vesileyle Hakk’a davet etti. Bununla da aziz oldu.

Peki Firavuna ne oldu? O zelil bedbaht kişi, kendisine verilen saltanattan başı dönerek kendini ‘haşa’ ilah sandı. Ve sonunda: “Ene Rabbükümü’l-a’lâ / Ben, sizin en yüce Rabbinizim” dedi. Ve zelil oldu. O, bunların kendisine bir imtihan olarak verilebilmiş olduğunu göz ardı etti. Hz. Mûsa’nın (a.s) uyarılarını dikkate almadı hatta kendisi için zararlı bildi, halkı iman etmemeleri için kışkırttı, “O, sihirbazdır” dedi. Olmadı öldürmeye kalktı. Fakat gerçekte yok olan kendisi oldu. Bunlar olmuş vâkıalardır. Kur’ân’da bizlere haber verilmiştir.

Bir diğer örnek de Kârun isminde bir kişi. Kârun zahiri olarak büyük bir mevkii ve zenginliğe sahip kılınmıştı. Öyle ki, rivayete göre sadece hazinelerinin anahtarlarını 70 deve taşırdı. Fakat o kibirli zelil kişi dedi ki: “Bu (hazineler) bana ancak bendeki bir ilimden dolayı verilmiştir.” Ve bu sözünü birlikte o malın mülkün hakkını vermedi. Sonunda Aziz ve Celil Allah (c.c), Kârun’u hazineleriyle birlikte yerin dibine batırdı. Hâlâ izi bulunamamıştır.

Zengin kimdir, zenginlik veren kimdir? Allah'tır (celle celâlühû). Ama bunu görememişler ne fayda! Kişinin bedbahtlığının ve zararda oluşunun en büyük alâmetlerinden birisi kendisine yapılan nasihat kulaklarını tıkamasıdır. Kur'ân ifadesiyle; kulak mühürlenir hakikati duymaz, göz mühürlenir hakikati görmez. Kalp mühürlenir doğruyu eğriyi ayırt edemez, neüzübillâh...

Kureyş kafirlerinin iman etmemesi nedendir? Çünkü mevkii, mal-mülk ve saltanatları, itibarları vardı. Efendimizin (s.a.s) davetine kendilerini kapattılar. Hatta dediler ki: "Bu vazife verilecekse bile bize verilmeliydi, biz daha layığız, zenginiz itibarlıyız, Ebû Tâlib'in yetimine verilmesini kabul edemiyoruz" sözlerinin özü özeti buraya çıkıyordu. Halbuki mana zenginliği mala-mülke, itibara, şuna buna bakmaz. Allah (c.c) kime dilerse ona verir. İsterse o kişi dağda çoban, isterse okulda hademe, isterse inşaatta amele ya da hamal olsun fark etmez verir.

Bir Mürşide; bir garip çoban derviş olmuş. Birkaç sene içinde Mürşid, o çobanı tasavvuf-ta kemale erdirip hilafet vermiş. Bu Mürşid-i Kâmil'in bir de 20 yıllık bir dervişi varmış. Demiştir ki:

"Efendim! Bu dervişiniz 20 senedir size intisaplıdır. Ama siz, şu çobana himmet buyurdunuz, bize değil, nedendir?" Mürşid-i Kâmil tebesüm ederek:

"Evladım! 20 senedir bi-iznillâh kibrini kırdım rıyan çıktı, rıyanı yok ettim ucbum çıktı, ucbum bitti, hasedin çıktı. Çıktı da çıktı... Halbuki bu çoban 'yok ol'

dedim yok oldu gitti, her şeyden geçti, bir şey olmayı da beklemedi. Bize sırf Hakk (c.c) rızası için hizmet etti. Sen ise bakıyorum ki hala 20 senenin davasını güdersin, ne olmayı bekledin, neyleyeyim nasip meselesi!"

Yüzlerce yıldır bu devranda sayısız makam ve mevki sahipleri gelip geçmiştir. Bugün hiçbirini hatırlayan yok. Ama bir tekkede kendi halinde Allah'ı zikreden bir Aziz Mahmud Hüdai (k.s), bir Hacı Bayram-ı Velî (k.s), bir Yûnus Emre (k.s), bir Mevlânâ (k.s) unutulmuyor ve gönüllere taht kurmuşlardır. Bunun sebebi nedir?

Bu zâtlar, "Biz dervişlik yapalım da halk bizden bahsetsin, bizi konuşsun, elimizi öpsün" dememiş ve bu niyetle bu yollara girmemişlerdir. Onlar samimi bir şekilde gerçek amaçları olan kul olma yolunda çalışmışlar ve Hakk'ı her şeyden; maldan, mülkten, mevkiden üstün tutmuşlar, Hakk Teâlâ (c.c) Hz.leri de onları en üstlere çıkarmıştır.

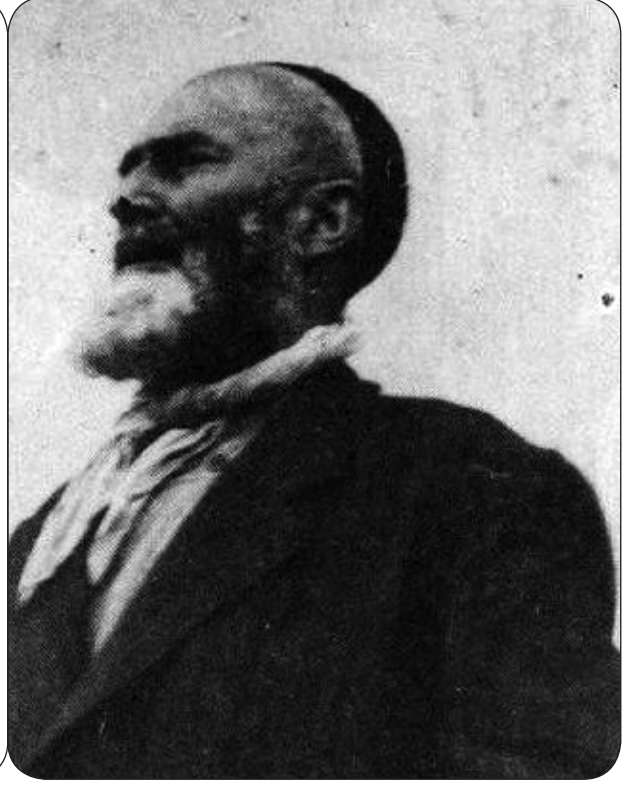
Hülâsa âlimler de, ârifler de, evliyâ da "Bize âlim, ârif, evliyâ desinler" diye gayret göstermemişlerdir. Öyle deselerdi böyle olmazlardı. Bu derece yükselmezlerdi. Onlar her an Hakk'ı isbât ve kendi benliklerini nefy etmişlerdir. Bunu anlamayanlar ise işin kıl ü kâlinde (dedikodusunda) kalmışlardır.

Allah (c.c) Hz.leri bizleri gerçek amacı doğrultusunda çalışıp, hakkıyla kul olma yolunda ilerleyenlerden eylesin.

ve's-Selâm, ve'd-Duâ...

***Peki Firavuna ne oldu?
O zelil bedbaht kişi, kendisine verilen saltanatın başı dönerek kendini 'haşa' ilah sandı. Ve sonunda: "Ene Rabbükümü'l-a'lâ / Ben, sizin en yüce Rabbinizim" dedi. Ve zelil oldu. O, bunların kendisine bir imtihan olarak verilebilmiş olduğunu göz ardı etti. Hz. Mûsa'nın (a.s) uyarılarını dikkate almadı hatta kendisi için zararlı bildi, halkı iman etmemeleri için kışkırttı, "O, sihirbazdır" dedi. Olmadı öldürmeye kalktı. Fakat gerçekte yok olan kendisi oldu. Bunlar olmuş vâkıalardır. Kur'ân'da bizlere haber verilmiştir.***

*Hacı
Veyiszâde Mustafa
(Kurucu) Efendi
(k.s)*

İslâm adına, insanlık adına ne varsa hayatında kemâliyle gözlemlenen şahsiyetlerden... Büyük âlim, olgun bir velî... Ömrünü ilme, irfâna ve bunlara sahip insanlar yetiştirmeye adanmış tortusuz bir zirve insan... Kimilerine göre Konya'da Mevlânâ (k.s) Hz.lerinden sonra gönüllerde en çok yer eden, taht kuran Hakk dostu...

H. 1305/M. 1888 yılında Konya'nın Sedirler Mahallesinde dünyaya gelmiş, 5 Şubat 1960 tarihinde Konya'da vefat etmiştir. Babası Hacı Veyis Efendi, ilk tahsilini köyünde tamamladıktan sonra, Konya'ya gelmiş, Aladağlı Hacı Ahmet Efendi'den icazet alarak müderris olmuş ve yüzlerce talebe yetiştirdikten sonra, 1935 yılında vefat etmiştir. Hacı Veyis Efendi, oğulları İbrahim ve Mustafa Efendilerin yetişmesinde büyük rol oynamış, hâfız ve âlim olmaları için bütün gayreti ile çalışmış, netice de onların da ilmiye sınıfı içinde yer almalarını sağlamıştır. Hani bizim ancak adını duyduğumuz kendisiyle pek tanışık olmadığımız, semtine uğramadığımız teheccüd var ya; işte Hacı Veyiszâde Efendi çocukluğundan beri o namazı hiç kaçırmamış...

Onun bu halini bilen ve tatlı bir yarışa giren babası Hacı Veyis Efendi gece yatağından aniden doğrulur ve "Hanım Mustafa bizi geçiyor" der, hemen teheccüde durmuş.

Hacı Mustafa Kurucu Efendi, ilk tahsilini babasından almış, Sedirler Mahallesi Sıbyan Mektebinde okumuş, babasının da hafızlık hocası olan Bekir Hoca Efendi'den hafızlığını tamamladıktan sonra Konya'nın tanınmış âlimlerinden fıkıh, tefsir, hadis, ahlâk, hikmet ve İslâm tarihi okuyarak icazet almıştır. Konya'da kurulan Islâh-ı Medâris müderrislerinden Şeyhzâde Ziya Efendi'den Arapça, Cebir ve ferâiz tahsil etmiş, Sultan Selim Camii Hatibi Mesnevi-han Sıdkı Dede'den Farsça öğrenmiş, tasavvufî ilimler üzerinde durmuş, keskin zeka ve anlayışı ile kısa zamanda kendini yetiştirerek tanınmış din bilginlerinden biri haline gelmiştir.

Türkçe, Arapça ve Farsça'sının çok kuvvetli olduğu bilinen Hacı Veyiszâde merhum, hocası Ziya Efendi'nin babası Şeyh Mehmet Bahaeddin Efendi'ye intisap etmiş, bâtinî ilimlere sahip olmuş,

bu sebeple gerek şeyhine ve gerekse onun oğlu Ziya Efendi'ye büyük saygı ve bağlılık göstermiştir.

Bu büyük insan, ilim ve irfanı toplayıp yaşayarak gönüllere taht kurmuştur.

Talebelerinden öğrenildiği kadarıyla sabah namazı camiye gider, namazdan sonra aşr-ı şerif okur ve İmam-ı Azam Efendimizin tesbihatını yapar, işrak namazına kadar sohbet ve irşat ile gönülleri

çoşturur, işrak namazını kılarak evine dönerdi. Eğer okullar açıksa dersine hazırlanırdı. Ders konusunda çok titizdi, hiç aksatmazdı. İmam Hatip Lisesinde tefsir, hadis, kelim, Arapça ve fıkıh derslerine giriyordu. Derste hiçbir öğrencisini esnetmez, uyuklatmazdı. "Huysuzlar, yan kayışları kırdınız gene, çabuk toparlan" dermiş. Onu tanıyan öğrencileri, "iki ders arasında boş dersi varsa hemen abdest tazeler ve nafil namaz kılardı" diyerek onun yaşantısındaki takvaya dikkat çekmektedirler. İlim talipleri ile farklı ilgilenir, nesi var nesi yoksa hepsini onlara verirdi. Öğleye kadar İmam Hatip Lisesinde derslerle meşgul olur, öğle namazına Aziziye Camiine gelir, namazı müteakiben akla gelecek tüm sosyal ve hayır işlerine koşardı. Herkesle ilgilenir, herkese dua eder, herkese selam verirdi. Hacı Veyiszâde Mustafa Efendinin selamı meşhurdur. Çoluk-çocuk, kadın-erkek, yaşlı-geç, öldüri herkese selam verirdi. Çocuklar, Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi selam vermeden sıraya geçer, önce selam verme işini çocuklar yapar, o da onların başını okşar, elindeki çerez torbasından sarı leblebi ikram ede ede giderdi.

Talebelerinden öğrenildiği kadarıyla sabah namazı camiye gider, namazdan sonra aşr-ı şerif okur ve İmam-ı Azam Efendimizin tesbihatını yapar, işrak namazına kadar sohbet ve irşat ile gönülleri çoşturur, işrak namazını kılarak evine dönerdi. Eğer okullar açıksa dersine hazırlanırdı. Ders konusunda çok titizdi, hiç aksatmazdı. İmam Hatip Lisesinde tefsir, hadis, kelim, Arapça ve fıkıh derslerine giriyordu. Derste hiçbir öğrencisini esnetmez, uyuklatmazdı.

İyiliğe sevinir, kötülöklere karşı irkilerek kaşını çatar, üzölür ama gıybetini ettirmez idi. Şikâyeti sevmezdi. Sık sık şöyle dua ederdi:

"Allah sa'yinizi meşkûr, zenbinizi mağfûr, hizmetinizi makbul eylesin." Güzel yüzü, çiçekleri hiç solmayan bir tebessüm bahçesiydi.

Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi tahsilini medresede ikmal ettikten sonra, Islâh-ı Medâris-i Islâmiyye

adlı medresede müderrisliğe başlamıştır. Ama medresele-
rin kapatılmasıyla memleketimizdeki sıkıntılı günlerin başlaması, Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi'yi yıldırmamış, evinde olsun, işyerlerinde olsun, ilme talip olanlara varını yoğunu vermeye çalışmıştır. Yasak olmasına rağmen, hiç yılmamış, çalışmalarına devam etmiştir. 1946 yıllarındaki Demokrat Parti rüzgarıyla rahat bir nefes almış, bu partiye umutla bakmış, yeni medrese diye baktığı İmam Hatip Liselerini açma heyecanıyla çalışmalarına başlamıştır. 1949 yılında Hicaz'a gider, orada yeğeni Ali Ulvi Kurucu'yla karşılaşır. Ali Ulvi Kurucu amcasına memlekette olan biteni sorar, Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi de bir umut belirlediğini, İmam Hatip Liselerinin açılacağını söyler. Ali Ulvi Kurucu ise "ilerisi olmayan bir okula kim evladını gönderir ki" der.

Bunun üzerine Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi:

"Haklısın evladım ama Allah, İslâm'ın bütün dinlere olan hâkimiyetini göstermeyecek mi, bunu vaat etmiyor mu? Allah'tan daha doğru sözlü kim var ki?" deyince, Ali Ulvi Kurucu "Amcacığım, memleketimizden haberimiz pek olmuyor, her şey battı, bitti biliyoruz. Bundan dolayı hayret etmiş bulunmaktayım" deyince, Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi ağ-

layarak, "Batmadı da, bitmedi de elhamdülillah. O devirler bir kefaret dönemleriydi, borcumuz vardı ödedik. Ödeyebildiğimiz kadarıyla ödedik. Kapı az aralanır gibi oldu, bir ışık gözüküyor. Bir damla ışık, bir sürü yeri ısıtır değil mi? Işıyacak, ışıyacak..." diye rek ümidini ortaya koymuştu.

Daha sonra yeğeni Ali Ulvi Kurucu koluna girmesiyle Harem-i Şerife girer ve ağlayarak "Ya Selam, ya Selam" der ve dizlerinin üzerine çökerek:

Sana Hamd, Sana şükür, Sana yâ selâm Allah'ım!

Habibine olsun salât ü selâm Allah'ım!

Halimiz Sana arz edem, Sana yâ selâm Allah'ım!

Bize ihsan eyle artık sen selâm Allah'ım!

şeklindeki ilticasına devam ederken çok güzel bir yağmur inmeye başlar.

1951 yılında çıkan kanunla İmam Hatip Liselerinin açılmasına izin çıkmıştı. Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi İmam Hatip Lisesi inşaatında öyle çalışıyordu ki, Konyalılara müthiş bir örneklik sergiliyordu. Yeri geliyor amele gibi, yeri geliyor bir usta gibiydi. Böyle inşaatta çalışırken Hacı Veyiszâde Mustafa Efendiye: "Hocam, okulda bir derse de siz girseniz" diye teklifte bulunan idarecilere şu cevabı veriyor: "Evladım, ben bugünler için geldim bu dünyaya, bir değil beş ders okutacağım inşallah. Ama bir müddet bana müsaade edin, yeni binamızı tamamlayalım, ondan sonra başlarız derslerimize. Şimdi derslere başlayacak olursak, sağa sola koşuşturduğumuz için, köy ve kasabaya gidip öğrenci ve yardım toplama-

duğumuz için, dersleri aksatabiliriz. Herkesin bir tuğlası olsun istiyorum, herkes nasip alsın bu haseneden, hiçbir kimse mahrum kalmamasın istiyorum" der.

Öylesine bir bereketle okul tamama ermiş ve öğrenciler gelmişti ki, iki bin altı yüz civarında öğrenci kayıt olmuş, yer kıtlığı sebebiyle sekiz yüz talebe kayıt olamamış, ağlayarak evlerine gitmişti. Halk, denize akan nehirler gibi özüne akıyordu. İmam Hatip

Lisesi Konya'da en çok talebesi olan okul haline gelmişti.

Öğrencileriyle ayrı ayrı ilgilenir, derdiyle dertlenirdi. Bir gün sınıfa girince sınıfı kontrol eder ve "evladım Çetin hele sen gel" der ve Çetin'in kolundan tutarak dışarı çıkartır. Çetin'in eline biraz para koyarak "doğru hamama git, yıkan da gel" der. Çetin gider, yıkanıldıktan sonra gelir. Arkadaşları nereye gittiğini sorar, o da: "İhtilam olmuşum, abdest almadan gelmişim, Hoca bildi ve beni hamama yolladı" der. Tüm talebeler şaşırır kalır.

Talebeleri için etrafına şöyle derdi: "Bu çocuklar meleklelerin kanatlarıyla korunuyorlar. Bu memleketi onlar ileriye götürecekler. Bu milletin sönen, söndürülen kandillerini onlar uyandıracak." Bazen kendisini şikâyet eden okul müdürü ve bazı art niyetli kişilere karşı

bile hep sevecen olurdu. Bu hususta da şöyle derdi:

"Bunlar beni talebe yetiştirmekten uzaklaştırmak istiyorlar, ama ben adam yetiştirme bahçıvanıyım. Bir talebenin yetişmesi için bin münafığın kahrını çekerim. Bu uğurda yoluma çıkan engellerin kahrını çekerim, hem de seve seve. Bir bahçıvan, bir gülü yetiştirirken elleri kan revan olur. Bizler de Gül-i Muhammediler için bu kahrı çekeceğiz, çare yok bu bahçeye biz bakacağız" derdi.

Öğrencileriyle ayrı ayrı ilgilenir, derdiyle dertlenirdi. Bir gün sınıfa girince sınıfı kontrol eder ve "evladım Çetin hele sen gel" der ve Çetin'in kolundan tutarak dışarı çıkartır. Çetin'in eline biraz para koyarak "doğru hamama git, yıkan da gel" der. Çetin gider, yıkanıldıktan sonra gelir. Arkadaşları nereye gittiğini sorar, o da: "İhtilam olmuşum, abdest almadan gelmişim, Hoca bildi ve beni hamama yolladı" der. Tüm talebeler şaşırır kalır.

Baban Kılın!

Hacı Veyiszâde İmam-Hatip Okulu'nda öğretmenlik yaparken talebeler ile yakından ilgilenir, onların derslerine iyi çalışarak büyük adam olmalarını isterdi. Ders konusunda taviz vermez, öğrencilerin nafile ibadetlerle uğraşması yerine derslerine çalışmalarını gerektirdiğini söylerdi. Bir defasında kendisine nafile namazlarla ilgili bir şeyler sormaya çalışan öğrencisine:

"Baban kılın! Sen nafile ile uğraşma, dersine çalış" demiştir.

Konyalılar "büyük hoca büyük camiye yakışır" diye İplikçi Câmii'nde vazifeli iken Kapu Câmii'ne isterler. Ama bir müddet sonra "bu hoca namazda yürüyor, namazımız ifsat oluyor" diye Aziziye Câmii'ne yollarlar. Bunu soranlara Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi: "Benim üç yerde aklım gider; namazda, misafirim geldiğinde, Efendimizin (s.a.s) ismi anıldığında. Biz Sâhib-i Saâdet Meâb'dan fetvasını aldık, hiçbir şey lazım gelmez" buyururlar.

Kendisine birçok defa müftülük ve diğer makamları teklif edenlere her seferinde de: "Ben, İslâm'ın alelade bir hizmetkârıyım. Rabbim Allah'ım beni bu hizmetten ayırmaz" demekle iktifa etmiştir.

Hacı Veyiszâde Efendi için "çoban değneğini eline verin, üç ay sonra istediğiniz camiye onu imam yapar" şeklinde konuşulurdu. Bu; onun öğretmedeki başarısını göstermek için söylenmiştir. Talebeleri: "Derslerine katılmak ve onun öğrencilerinden olmak bize her zaman gurur vermiştir" derlerdi.

Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi'nin en çok söylediği sözlerden birisi de "Kızmayacan, kızdırmayacan, kırmayacan, kırılmayacan." Öğrencileri zaman zaman onu kızdırmak isterlerdi. O da: "Size beddua edeceğim, elinizi açın" der ve "Allah'ım bunları muallim eyle, Allah'ım bunları muallim eyle!" diye dua ederdi.

Av. Mehmet Ali Uz, Prof. Dr. Mustafa Uzunpostalıcı, Halit Güler ve Ahmet Baltacı, Hayreddin Karaman, ve daha nice celeri onun rahle-i tedrisinden geçmiş ilim adamlarımızdandır.

Kızardı ama devirip dökmez, taşmazdı. Kişilere göre davranış sergilemezdi. Tavrı çok net idi. Her şeyiyle sade vatandaşın karşısında ne ise, en üst kademedeki insanlar karşısında da aynıydı. İnsan seçmezdi. İmam Hatip Lisesinin yanında çingene çocukları izmarit içerdi. Hocaefendiyi gören bu çingene çocukları izmaritleri atar, esas duruşa geçerdi. Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi de onların yanına gelir, selam verir, başlarını okşar, en az bir simit alacak para vererek sevindirirdi. Onun gönül kararıcı bir cümlesi yoktu. Hayatı baştan sona zarafetle süslü bir insandı. Hizmet adamı idi. Gönül insanı idi.

Sıkıntıya Düşmekten Korkma!

Bu söz Hacı Veyiszâde Mustafa Efendinin umumi tembihatıdır. Her daim geçerli akçe olabilecek tembihidir bu. Bütün Müslümanlara bir öğüttür. Kamil bir müminin öğüdü...

Kızardı ama devirip dökmez, taşmazdı. Kişilere göre davranış sergilemezdi. Tavrı çok net idi. Her şeyiyle sade vatandaşın karşısında ne ise, en üst kademedeki insanlar karşısında da aynıydı. İnsan seçmezdi. İmam Hatip Lisesinin yanında çingene çocukları izmarit içerdi. Hocaefendiyi gören bu çingene çocukları izmaritleri atar, esas duruşa geçerdi. Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi de onların yanına gelir, selam verir, başlarını okşar, en az bir simit alacak para vererek sevindirirdi. Onun gönül kararıcı bir cümlesi yoktu. Hayatı baştan sona zarafetle süslü bir insandı. Hizmet adamı idi. Gönül insanı idi.

Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi, büyük evliyalar-
dan Ladikli Ahmed Ağa (k.s) Hz.leri (v.1969) ile
aynı zaman diliminde yaşamıştır. Kendilerine Hacı
Veyiszâde'yi sorduklarında: "Oğlum o, zirvesine tır-
manılamayan bir dağdır" demiştir. Kendilerine zi-
yaret eden İmam Hatip Lisesi öğrencilerine o de-
vir Türkiye'de olmayan envai çeşit meyveleri ikram
edince, pek şaşırın öğrencilere:

"Bunları Hızır aleyhisselam getirdi. Bana gelmeden
önce de sizin hocanız Hacı Veyiszâde'ye uğrar" di-
yerek, Veyiszâde'nin mane-
viyatının ne kadar ileride
olduğunu anlatmıştır.

O,engin bir Rasûlullâh (s.a.s)
muhabbetine sahiptir. Pey-
gamberimiz (s.a.s) Efen-
dimizin adını anıp, hatı-
ralarını zikrederken derin
bir huşua dalar mest olur-
du. Bu sevgi ve bağlılığına
her vesile ile şahit olunur-
du. Mesela sofrada yeme-
ğe başlarken Besmele'den
sonra: "Aman bir
Salâvat-ı Şerife okuyu-
verelim. Çünkü bu sof-
ra da bize Hz. Resûl-ü
Ekrem'in (s.a.s) himmet-i
imdâdiyeleridir." buyurur-
lardı.

Okulda sınav yaparken, ya-
zılı kâğıtlarını dağıtır, soru-
ları sorar, kendisi de secca-
deyi serer namaza dururdu.
Namazdan sonra ise kop-
ya çekenleri bir bir sayar ve azarlardı. Kopyacı ister-
se kitabı yazsın, bildiği kadar not alırdı. Yani kopya
çekmenin bir manası yoktu.

Sonuç olarak, Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi:

1. Islâh-ı Medâris-i İslâmiyye adlı üniversite ile çalış-
malarıyla, yeni bir İslâmî hareketin Öncüsü,
2. Vefatına kadar, dinî ve müspet ilimlerin birlikte
öğrenebileceği ilim ve irfan abidelerinin kurulabil-

mesi için çaba gösteren, bu uğurda Allah'tan aldı-
ğı güçle, manevî otoritesini kullanan, toplumu ha-
yır ve hasenatta yarışa sevk eden bir Organizatör,

3. Binlerce talebe yetiştirmesi ve bu talebelerinin
yüzlercesinin de yine binlerce talebe yetiştirmesi
münasebetiyle hocaların Hocası,

4. Az okuyandan çok okuyana kadar, kendi döne-
minde kendisi ile temas kuran ve kurmayan cemaat-
te irşat görevi yapmasıyla Mürşid,

5. İlmîni kendisinden fay-
dalanmak isteyen herkese
ulaştırmasıyla, ilmi ile amel
bir Âlim,

6. Kendisine başvuran her-
kese bi-iznillâh şifaya vesile
olan manevi bir Hekim,

7. Ölüye diriye selam ver-
mesiyle sevgi ve barışın
Önderidir.

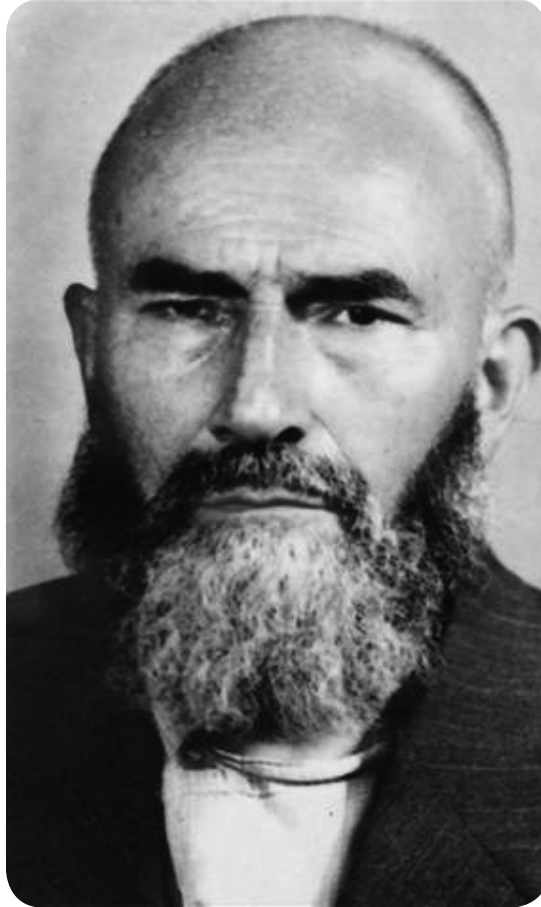
8. Özellikle hassas bir za-
manda imam hatip oku-
lu binasının yapımından,
açılmasına, öğrencisinden
öğretmen teminine kadar,
büyük bir organizasyonu, cesa-
ret ve ferasetle Allah'ın ina-
yetiyle, büyük bir gayretle
gerçekleştirmiştir.

Bütün bu yönleriyle o,
Rasûlullâh *sallallahu aley-
hi ve sellemi* bize hal ve ha-
reketiyle, sohbet ve ders-
leriyle en güzel bir şekilde

anlatan, gerek Konya ve Konyalı için ve gerekse in-
sanlık için pek faydalı ve önder bir zat idi.

Rahmetli Hacı Veyiszâde Efendi: "Oğlum bu günün
evliyâsının kerâmeti, hizmetidir" buyurmuş.

1960 yılının ilk aylarında rahatsızlanır. Gittikçe ra-
hatsızlığı ziyadeleşir, 5 Şubat günü rahatsızlığı daha
da artar. Büyük oğlunu kastederek "Mehmet'i bu-
lun" der. Oğlu cuma namazı için camiye gitmiştir,
getirirler. Rahatsızlığının şiddetine rağmen şuu-

ru tamamen açık ve yerindedir. Son sözü şu olur: "Çare tükendi, imdadımıza yetiş Ya Rasûlallâh!"

Ve böylece, hayatında çok sevdiği Rasûl-i Zîşânını (s.a.s) imdâdına çağırır ve rûhunu teslim eder.

Hacı Veyiszâde'nin vefat haberi gelince Dr. Ali Kemal Belviranlı Sultan Selim Camii'nde bir hutbe irad ediyor ve şunları söylüyor:

"Kamil insan, büyük veli Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi az evvel aramızdan ayrılmıştır. Başımız sağ olsun, başınız sağ olsun! Konya'nın başı sağ olsun, dünyanın başı sağ olsun!

Acımız büyüktür, kaybımız büyük... Ancak bir teslimimiz var!

Bir Hacı Veyiszâde kaybettik, ama ikinci bir Mevlâna kazandık!"

Cumartesi günü saat 10:30'da Soğuk bir havada, lapa lapa yağan karlar altında, Kapı camiinin musalla taşına konan cenazesinin namazı, öğleyi müteakip, bütün semti hınca hınç dolduran 40 bini aşkın cemaatle kılınmıştı. Saat 13:00'e doğru, mahşeri bir kalabalığın elleri, omuzları ve başları üzerinde yola çıkan tabut, ağır ağır, adeta bir gelin süzülüğüyle, bir insan seli üstünde yol alarak, tekbirlerle, tehlillerle, salât u selamlarla, gözyaşları arasında, saat 15:30 civarında, ebedi istirahatgahına tevdi olundu. Üçler Mezarlığı'ndaki kabri, hemen her gün, her cuma ve bayramlarda fevc fevc gelen Müslümanlar tarafından ziyaret olunmaktadır.

Şair ne güzel söylemiş: "Kubbede bâkî kalan hoş bir sadâdır" diye. Şöyle bir tefekkür etsek; Konya'dan kimler geldi, kimler geçti? Nice sultanlar, hanlar, hakanlar, beyler, paşalar, zenginler, ağalar... Hiçbirisinin ismi günde binlerce defa anılmıyor, sitayişle bahsedilmiyor, anasına-atasına dua edilmiyor. Adına programlar düzenlenmiyor, ismi anılınca hürmet ve tazim ifadesiyle eller göğüslere gitmiyor.

Hacı Veyiszâde, yüzlerce talebe yetiştirdiği bir çok hayır işleri ile meşgul olup, halkın engin sevgisini kazandığı halde, herhangi bir kitap yazıp neşretmemiştir. Böyle bir istekte bulunanlara verdiği cevap ise hayli ilginçtir:

"Bir kalpten bin kitap çıkar, fakat bin kitapta bir kalp bulunmaz!"

Allah (c.c) şefaatine nâil eylesin.

Rûhâniyetine selamlar, Fâtihâlar...

Hazret-i Mevlâna'nın (k.s) gölgesinde bulunan ünlü Üçler Mezarlığı'nda ebedî istirahatgahındaki kabrinin baş taşında şu ibare okunmaktadır:

Hüve'l-Hallaku'l Bâkî

Candan ve cihandan geçerek afvına geldim

Hasret dolu ruhumla huzurunda eğildim

Gufranını rıdvânını Rabbim kerem eyle

Şad it beni bilcümle ziyaretçilerimle

Candan geçen âşıkların ancak seni ister

Lütfunla nazar kıl bize didarını göster

Konya ulemasından Hacı Üveys Efendizâde Hacı Mustafa Kurucu Efendi

Ruhuna Fatiha 8 Şaban 1379.

Ayak taşında şu satırlar yer almıştır:

Derunî bir visal aşkıyla gel zâir bu dergâha

Büyük ârif bu yerden nur olup yükseldi Allah'a

Ölümsüz yâdı bakidir, yaşar her an gönüllerde

Mübarek tatlı siması gülümser sanki her yerde

Gönüller fetheden ulvî mücahid burada medfundur

İlahi bin tecellinin temaşası ile memnundur

Likailah irmiş Kutbu Rabbanî Veys-zâde

Bütün envâra müstağrak, kesafetlerden âzâde

5 Şubat 1960

Kalk, arkadaş, gidelim
Dereler yoldaşımız
Dağlar omuzdaşımız
Dünyayı seyredelim

Şehirlerin dışından
Esmerden, sarısından
Kaçalım, kurtulalım
Haydi yürü, bulalım

Kat kat çıkmış evlerin
O cam gözlü devlerin
Gizlediği âlemi
Bir tüy gibi yel alsın
Bir dal gibi sel alsın
Bizden, menhus elemi

Attığımız naralar
Yol açsın karanlıkta
Çeksin bizi mağaralar
Bir derin ormanlıkta

Öttürüp sert bir ıslık
Yılanları çağralım.
Peşinden çığlık çığlık
Çakallara bağralım

Ötelim baykuşlarla
Kızıl akşam üstleri
Hicret eden kuşlarla
Sema, deniz ve yeri

Çepçevre, iklim iklim
Dolaşalım, gezelim
Yollar bizden bir izdir
Ne duysak sesimizdir

Ne görsek benzer bize
Hiç şaşmayan bir saat
Gibi işler tabiat
Uyarak kalbimize

Mevsimler boğum boğum
Zamanın ipliğinde
Başı görünmez doğum
Sonu ölçülmez hayat...

Hayvan, nebat ve cemat
Hepsi ilk gençliğinde
Ölen ölür, yıpranmaz
Giden gider, aranmaz

Böyle geçer ömrümüz
Bir gün gelir, ölürüz
Haberimiz olmadan
Ve o zaman, o zaman

Hayat neymiş görürsün
Bırak, keyfini sürsün
Şehirlerin, köleler
Yeter bizi tuttuğu
Tükensin velveleler

Kalk arkadaş, gidelim
İnsanın unuttuğu
Allah'ı zikredelim
Gül ve sümbül hırkamız
Sular, kuşlar, halkamız...

N. Fazıl KISAKÜREK

Kalk Arkadaş

Tasavvufi

Şiir Şerhi

Aksaray 'Olanlar Dergâhi' Şeyhi İbrahim Efendi'nin Tasavvuf Manzûmesi

1. Bidâyette tasavvuf sûfi bî-can olmağa derler

Nihâyette gönül tahtında sultân olmağa derler

Tasavvuf mesleğine intisâb etmek isteyen sûfi, bu dergâha girerken maddî varlığından sıyrılmalı ve kendinde bir varlık görmemelidir. Bu tarzda başlayana manevî yolculuğun (seyr u sülûk) nihâyetine ulaşan kimse gönül tahtının sultânı olur.

2. Tarîkate ibârettir tasavvuf mahv-ı sûretten

Hakîkate sarây-ı sırda mihmân olmağa derler

Tarîkate tasavvuf; sûretin (maddi varlığın) yok farz edilmesinden ibârettir. Bu yolla hakîkate ulaşanlar, ilâhî olan sır sarayının misâfiri olurlar.

3. Bu âb u kil libâsından tasavvuf âri olmaktadır

Tasavvuf cism-i sâfi nûr-i Yezdân olmağa derler

Tasavvuf, toprak ve sudan ibâret olan sûretten temizlenmektir. Varlığından soyulan derviş, cismini

saflaştırarak, Allah Teâlâ'nın nûru olur. (O'nunla görür, O'nunla işitir, O'nunla tutar ve O'nunla yürür.)

4. Tasavvuf lem'ayı envâr-ı mutlakdan uyarmaktır

Tasavvuf âteş-i aşk il sûzân olmağa derler

Tasavvuf, gönülde mutlak nûrlardan bir ışık yakarak, aşk ateşiyle yanıp tutuşmaktır.

Aşk bir şem'-i ilâhîdir benim pervânesi

Şevk bir zencîrdir gönlüm anın divânesi

- Şeyh Galip -

5. Tasavvufta şerâit nâme-i hestîyi dürmektir

Tasavvuf ehl-i şer'u ehl-i îmân olmağa derler

Tasavvufta esas olan, varlık kitabını dürerek, varlığından geçmektir.

Bana bende demen bende değılem

Bir ben vardır bende benden içeru

- Yunus Emre -

Tasavvuf, hem şerîat, hem îman ehli olmaktadır.

6. Tasavvuf ârif olmaktır hakîmen âdetullâha

Tasavvuf cümle ehli derde dermân olmağa derler

Tasavvuf, hakîmâne bir tarzda âdetullâhı (sünnetullah) anlamak, tüm dert sahiplerinin derdine derman olmaktır.

7. Tasavvuf ten tılsımın ism miftâhiyla açmaktır

Tasavvuf bu imâret külli vîrân olmağa derler

Her düğümün bir tılsımla açıldığı söylenir. Tenin tılsımı da "Allah" isminin anahtarı olan "Bismillâh" ile açılır. Tasavvuf mamûr olan bu varlığı tamamen vîrân etmek, nefse nispetle rûhu beslemektir.

8. Tasavvuf sûfi kâli hâle tebdil eylemektir bil

Dahî her söz ki söyler âb-ı hayvân olmağa derler

Tasavvuf, sûfinin kâlini (sözünü ve bilgisini) hâle tebdil etmesidir (ilmiyle âmil olma). Hâl ehli olan, söylediklerini ve bildiklerini bizzat yaşayan bir kimsenin her sözü, başkaları için hayat iksiri hükmündedir.

9. Tasavvuf ilm-i ta'birât u te'vilâtı bilmektir

Tasavvuf can evinde sırr-ı Sübhân olmağa derler

Tasavvuf, ta'bir ve te'vil ilmine vâkıf olmak, Kitap ve Sünnet'in esrârını anlamaktır. Tasavvuf kalbi, ilâhî sırların mecrâsı ve mir'âtı yapmaktır.

10. Tasavvuf hayret-i kübrâda mest ü vâlih olmaktır

Tasavvuf Hakk'ın esrârında hayrân olmağa derler

Tasavvuf, büyük bir hayret ve dehşetle kendinden geçmek, Hakk'ın nâmütenâhî esrârı karşısında hayran kalıp ürpermektir.

11. Tasavvuf kalb evinden mâsivâllahı gidermektir

Tasavvuf kalb-i mü'min arş-ı Rahmân olmağa derler

Tasavvuf, gönül hânesinden mâsivâyı temizlemek, kalbini Rahmân'ın arşı yapmaktır.

Kalb-i mü'min arş-ı Rahmân'dır

Ânı yıkmak ziyâde tuğyândır

12. Tasavvuf her nefeste şarka vü garba erişmektir

Tasavvuf bu kamû halka nigezbân olmağa derler

Tasavvuf, her an, şarkta ve garptaki müslümanları düşünmek, onların sevincine ve tasasına ortak olmak, ihtiyaç sahiplerine hizmet etmektir. Tasavvuf, tüm halkı görüp gözetmeye çalışmaktır.

13. Tasavvuf cümle zerrât-ı cihânda Hakk'ı görmektir

Tasavvuf gün gibi kevne nümâyân olmağa derler

Tasavvuf, cihânın tüm zerrelere Hakk'ı müşâhede etmektir. Sûfi güneş gibidir. İnsanları zulmetten nûra ulaştırır.

Bir kitâbullah-ı a'zamdır serâser kâinat

Hangi harfi yoklasan mânâsı hep Allah çıkar.

14. Tasavvuf anlamaktır yetmiş iki milletin dilin

Tasavvuf âlem-i akla Süleymân olmağa derler

Tasavvuf, yetmiş iki milletin dilini bilmek, herkesin halinden anlamaktır. Hz. Süleyman nasıl kuşdilene varıncaya kadar tüm dilleri biliyorsa, tasavvuf erbâbı da akıl âlemine Süleyman olmalıdır.

15. Tasavvuf urvetü'l-vüskâ yükün cân ile çekmektir

Tasavvuf mazhar-ı âyât-ı gufrân olmağa derler

Tasavvuf, Kur'an-ı Kerim'in hükümlerine tüm gücüyle bağlanmak ve ölünceye kadar bu inancını devam ettirmektir. Böyle bir davranış içinde bulunan sûfi, gufran âyetlerinin mazharı olur.

16. Tasavvuf ism-i a'zamla tasarruftur bütün kevne

Tasavvuf câmi-i ahkâm-ı Kur'ân olmağa derler

Tasavvuf, bugün kâinatta "İsm-i a'zam"la tasarruf etmektir. Böyle bir davranış içinde bulunan sûfi, gufran âyetlerinin mazharı olur.

17. Tasavvuf her nazarda zât-ı Hakk'a nâzır olmaktadır

Tasavvuf sûfiye her müşkil âsân olmağa derler

"İsm-i a'zam", Allah Teâlâ'nın Kur'ân-ı Kerim'de geçen yüz isminden doksan dokuzu belli olan "Esmâu'l-Hüsna"sının fevkindeki adına verilen isim olarak bilinir. Herkes tarafından bilinmeyen bu isme vâkif olan kimse Allah Teâlâ'nın izniyle tasarruf imkânına sahip olur diye bir inanç vardır.

Tasarruf sahibi Allah Teâlâ'dır. Cenâb-ı Hakk'ın nâmütenâhî olan esmâ ve sıfâtının tecellileri, çeşitli sûretlerde hariçte zâhir olur.

18. Tasavvuf ilm-i Hakk'a sînesini mahzen etmektir

Tasavvuf sûfi bir katreyken ummân olmağa derler

Tasavvuf, Hakk'ın ilmine kalbini mahzen etmektir. Ledünni ilme sahip olmak ve bu sûretle beşeriyete faydalı hale gelmektir. Bu sâyede bir katreden ibâret bulunan sûfi umman hâline gelmiş olur.

19. Tasavvuf külli yakmaktır vücûdun nâr-ı lâ ile

Tasavvuf nûr-i illâ ile insân olmağa derler

Tasavvuf, mâsivâyı yok farz etmek, onu "lâ" ateşle yakmak ve "illâ" nûruyla insân-ı kâmil olmaktadır. (Lâ mevcûde illâ Hû)

20. Tasavvuf on sekiz bin âleme dopdolu olmaktadır

Tasavvuf nûh felek emrine fermân olmağa derler

Tasavvuf, kâinattan haberdar olmak, on sekiz bir âlem hakkında bilgi edinmek, eşyânın künhüne vukuf kesbedip dokuz feleğin (güneş sistemi) emrine ferman olmaktadır.

21. Tasavvuf "kul kefâ billâh" ile da'vet dürür halkı

Tasavvuf "irci" lafzıyla mestân olmağa derler

Tasavvuf, "kul kefâ billâh" âyetiyle insanları Hak yola dâvet etmek, "irci" emrinin zevkiyle kendinden geçmektir.

Ehl-i tevhîd olmak istersen sivâyâ meyli kes

Aç gözün merdâne bak, Allah bes, bâkî heves!

22. Tasavvuf günde bin kerre ölüp yine dirilmektir

Tasavvuf cümle âlem cisminde cân olmağa derler

Tasavvuf, Hakk'ın nâmütenâhî kudretini müşâhede edip kendinden geçmek, ölmeden evvel ölmek, rûhen diri kalmaktır.

Tasavvuf, tüm âlemin cisminin rûhu olmak, onları ihyâ etmek, Hak Teâlâ'nın "Hayy" isminin mazharı olmaktadır.

23. Tasavvuf zât-ı insan zât-ı Hak'da fânî olmaktadır

Tasavvuf "kurbu ev ednâ"da pinhân olmağa derler

Tasavvuf, sûfinin kendi varlığını, gerçek varlıkta yok etmesi, bu sayede "Kurbu ev ednâ" makâmına ulaşmasıdır.

24. Tasavvuf cânı cânâna verip âzâde olmaktadır

Tasavvuf cân-ı cânân cân-ı cânân olmağa derler

Tasavvuf, canı sevgiliye verip, mâsivâ esâretinden kurtulmak, gerçek sevgilinin canı olmaktadır.

25. Tasavvuf bende olmaktadır hakikat hakey İbrâhim

Tasavvuf şer-i Ahmed dilde bürhân olmağa derler

Tasavvuf, Allah Teâlâ'ya kul olmak, Peygamber (s.a.) Efendimiz'in şeriatini gönülden bir delil olarak yaşatmaktır.

İstanbul'un Manevî Fatihleri

Dursun Gürlek

Fatih Sultan Mehmed bir gün atının üzerinde ilerlerken karşısına bir derviş çıkmış. Elini şöyle bir kaldırmış, duâ eder vaziyette demiş ki: "Devletlû hünkârım, sevgili padişahım! Bizim duâmız sayesinde sen İstanbul'u fethettin." Fatih gülmüş: "Belî! Derviş baba doğru söylersin fakat bunun da hakkını unutma" diyerek kılıcını göstermiş.

Şimdi doğrudur Fatih'in verdiği cevap, isabetlidir. Bu türlü muazzam başarıların sağlanması için iki kuvvete ihtiyacımız var; maddi kuvvet, manevi kuvvet. Yani duâ da olacak, kılıç da olacak. Bugünkü şartlar muvacehesinde söyleyecek olursak: Denizaltı, tank da olacak, füze de olacak. Moral gücü dediğimiz en mükemmel dinî inancımız da olacak. Yani "zülcenâheyn" olmak icap ediyor. Tek kanatlı kuş uçamadığı gibi tek taraflı, tek yönlü çabalar da netice vermiyor. Bunu bildiği için Fatih hem imanî hem de teknik yönden kendisini ve etrafındakileri mükemmel bir şekilde yetiştirmişti.

Yani o zamana kadar tarihte görülemeyen, Bizans'ın kalın surlarını yıkabilecek topları ilk defa kendisi icat etti. Urban Usta'ya bunu yüklerler, ama işin aslı, doğrusu Fatih'in bu topları ilk defa icat etmiş olmasıdır ki; bunların en büyüğü "şâhî"dir. Üç yüz kiloluk gülle atacak kadar kuvvetlidir. Ve bu gülleler sayesinde surdan bir gedik açıldı.

Surda bir gedik açtık mukaddes mi mukaddes
Ey kahpe rüzgar! Artık ne yandan esersen es

diyor ya şâir... Şimdi maddeten bu kadar güçlü ve kuvvetli olan Fatih, manen de derunî olarak da iç dünyası son derece zengin bir insandı.

Manevî Fatih, maddî Fatih kadar; hatta maddî Fatih'ten daha önemlidir. Eğer Akşemseddin hazretlerinin manevî takviyesi, zerk ettiği moral gücü, teşviki, takdiri, tergîbi olmasaydı, hasbel beşeriyye belki Fatih vazgeçme durumuna dahi gelebilirdi. Nitekim zaman zaman böyle ümitsizliğe kapıldığı anlar olmuştur. Bunu hisseden Akşemseddin hazretleri Fatih'i teşcî ve teşvik etmiştir.

"İstanbul'un her ne kadar maddî anlamda fatihi II. Mehmed'dir, Fatih Sultan Mehmed'dir" diyoruz da az önce belirttiğim gibi Fatih'in de iki yönü vardır. Maddî yönü, manevî yönü. Bir kere o devrin tasavvufî ilimleri de dahil olmak üzere fıkıh, hadîs, kelâm, tefsir gibi İslâmî ilimleri biliyor idi. Beş vakit namazını kılıyor, diğer dinî feraizi yerine getiriyor, hocalarla, gönül sultanlarıyla, şeyhlerle sohbet yapmaktan büyük bir zevk alıyor.

Osmanlı padişahlarının hemen hepsi ilme, irfana, kitaba kütüphaneye düşkündür. Fakat bunların içinde Fatih'in müstesna bir yeri vardır. Nasıl olma-

sın ki, padişahlar içerisinde, hatta bütün İslâm tarihinde Hz. Peygamber'in müjdesine mazhar olan yegâne hükümdar... "Konstantiniyye mutlaka bir gün fethedilecektir. Onu fetheden komutan ne güzel komutandır, onu fetheden asker ne güzel askerdir" hadîs-i şerifindeki sırta, müjdeye mazhar olmuş bir hükümdar olduğu için, Fatih'in başka hiç bir özelliği, başka hiç bir sıfatı bulunmasa, bu kendisine yeter de artar. Nitekim oğlu da bu özelliği ve güzelliği devam ettirmiş. Yine bu kadar Osmanlı padişahının içinde velî lâkabıyla anılan da onun oğlu Bayezid-i Velî, II. Bayezid'dir.

O sülâle öyle geliyor. O'nun oğlu Yavuz Sultan Selim ne diyor? "Ben hiç bir muharebeye Peygamberimiz'den izin almadan gitmedim" diyor ve "Ne zaman gitsem önümde O'nu gördüm" diyor. Peygamberler peygamberini (s.a.s) gördüm diyor. İşte ölüm döşeginde nedîmi Hasan Can'a soruyor: "Hasan! Bu ne haldir?" Hasan Can da cüretkarlıkta bulunuyor, "Allah ile olma ânıdır hükümdarım" diyor. Ve o hasta yatağından, ölüm döşeginden ayağa kalkıyor "Bre Hasan! Sen bizi kiminle biliyordun bu zamana kadar? Biz hep Allah'la beraberdik zaten" diyor.

Demek ki işte böyle maddeten ve manen donanımlı olduğu için Fatih ve diğer ricâl-i devlet (vezirleri, komutanları, Zağanos, Çandarlı Halil ve diğer paşalar) böyle oldukları için, defalarca kuşatıldığı halde alınamayan İstanbul'u, Konstantiniyye'yi aldı. Konstantin Polos'u İstanbul, İslâmbol, Âsitâne, Dersââdet yaptı. Dersââdetin mesut insanları yüzyıllardan beri İstanbul'da Fatih'in eserlerine bakarak gözlerini dinlendiriyorlar.

Meselâ Fatih Camii'ni, Sahn-ı Semân medreselerini, diğer müesseseler olan imarethanesini, medreselerini, kervansaraylarını, diğer sosyal kuruluşlarını Fatih Sultan Mehmed, o cami etrafına, şehir içinde şehir olmak üzere yaptırdı. Aradan bu kadar yıl geçtiği halde 557 yıldır Fatih'in eserleri İstanbul'da hala hizmete devam ediyor. Büyüklük bu değil mi? İbnü'l-Emîn Mahmud Kemal bey diyor ki:

"Semere-i hayat, hayır ile yâd edilmektir. Bakınız Fatih 554 yıldır hayırla yâd ediliyor. Kıyâmete kadar da hayırla yâd edilecektir. Ve bu insanlar ölmemiştir, ömrü sânilerini yaşıyorlar, ikinci ömürlerini. Za-

ten insan ölmez, tebdîl-i mekân eder. Yunus Emre ne diyor? 'Ölürse tenler ölür, canlar ölesi değil.'

İstanbul'un fethinde sahabe-i kirâm efendilerimiz de bulunmuşlardır. Fetih hadîsine kulak veren sahâbelerin bir çoğu bu kutlu hâdisede bulunmak için can attılar ki bunların başında Eyyûb Sultan hazretleri geliyor. Bu meyanda tabi Eyyûb Sultan hazretlerinin dışında da sahâbiler buraya geldi. Ama kabul etmek lazım ki, tarihin hayli eski devirlerinde meydana gelen bu olayı bugün sağlam belgelerle gün ışığına çıkarmak biraz zor. Şu bir gerçek, Ordinaryus Profesör Doktor Süheyl Ünver hocamız başta olmak üzere "İstanbul'da Sahâbe Kabirleri" isimli kitap yazarların kıymetli eserlerinden öğrendiğimize göre bunlar ikiye ayrılıyor. Bir, gerçekten şu sahâbe kabridir dediğimiz kabrin içinde gerçek sahâbenin bulunması, bir de makamların olmasıdır. Böyle çoktur. Mesela Yeraltı Camii'nde üç tane sahâbe kabri var: Amr b. As, Süfyan b. Üyeyne. Bir zat daha var, fakat orası makamdır.

Biz biliyoruz ki onlar başka bir yerlerde, eski deyimle söyleyecek olursak, irtihâl-i dâr-ı bekâ etmişlerdir. Türk milletinin büyüklüğüne bakınız ki İslâm'ın kahraman ordusu, ismiyle müsemma olan bu milletin dine, dindarlara ve dine hizmet edenlere duyduğu saygının derecesine bakınız ki bu zatları kendi topraklarında, kendi illerinde, ilçelerinde, köylerinde görmek için onlara makamlar izafe etmişler. Dolayısıyla siz o makamı o gözle, o niyetle, o düşünceyle ziyaret ederseniz, o niyetle Fâtihâ okursanız, netice hiç değişmez. Yine müspet neticesini elde edersiniz. Mühim olan zaten, insan kendi kalbini kendi gönlünü ilahî makam haline getirince dünyadaki bütün makamları ve mevkileri ilahî makam olarak görür. O gözle bakmak lazım. Malûm şair ne demiş: "Görenedir görene, körenedir körene." Dolayısıyla İstanbul'daki sahâbe kabirleri meselesine ben şahsen böyle bakıyorum.

Ama tabii Eyyûb Sultan hazretleri bir başka. Çünkü "Şerefü'l mekân, bi'l-mekân / Bir mekânın şerefi, orada bulunan zâttan gelir" deniliyor. İstanbul'un manevî şerefi de Eyyûb Sultan hazretlerinden geliyor. Dolayısıyla başta Eyüp semti olmak üzere İstanbul, bu manada uhrevî bir beldedir. Eyyûb Sultan hazretleri, Mekke'den Medine'ye göç edince altı ay Peygamberimizi evinde misafir etmişti. Altı ay evinde Peygamberler Peygamberini misafir eden Eyyûb

Sultan hazretlerini İstanbul toprakları yüzyıllardan beri sinesine ve bağrına bastığı için İstanbul; Mekke, Medine, Kudüs'ten sonra İslâm'ın dördüncü mukaddes şehridir. O bakımdan şu anda İstanbul'da en fazla ziyaretçi çeken türbelerin başında Eyyûb Sultan hazretleri geliyor. Oraya gidip de manevî bir haz duymayan, manevî bir inşirah duymayan -kadın, erkek, çoluk, çocuk hiç fark etmez- insan yoktur. Ve orası da hakikaten İstanbul'un en önemli manevî câzibe merkezlerinden biri, hatta birincisi. Onun için eskiden İstanbul'un içinde Eyüp ilçesi Mekke, Medine gibi kutsal kabul edilirdi.

Meselâ İkinci Wilhelm, Alman kralı Kaiser Wilhelm gelince, Eyüp'ü gezmek istedi. Fakat Eyüp'e sokmak istemediler gayrimüslim olduğu için. Abdülhamid'den rica etti. Abdülhamid de aynı hassasiyeti belirtince İkinci Wilhelm dedi ki: "Yahu bu ülkenin hükümdarı siz değil misiniz?" Abdülhamid'e. "Evet" dedi, "Bu ülkenin hükümdarı benim ama" dedi "Eyüp bölgesinin hükümdarı Eyyûb Camii'nin imamıdır. Ondan izin almak lâzım" dedi. Yani Eyüp bölgesi, sırf o mübârek şahsa duyulan hürmetten dolayı Mekke, Medine gibi kabul ediliyor ve oraya gittikleri zaman padişahlar atlarından iniyorlardı. Eyüp'e yaklaştıkları zaman cülus merasimi için Eyyûb Sultan hazretlerinin huzurunda kılıç kuşanacak padişahlar değil mi? Yürüyerek gidiyorlardı, çünkü orada hayvana binmeyi veya bir vasıtaya binmeyi edebe mugayir kabul ediyorlardı. Osmanlı padişahları zaten bu kadar edepli insanlar oldukları için kurdukları devlet ebed müddet oldu. Bir edep, bir de ebed...

Eyyûb Sultan hazretlerinin tabii menkıbeleri, gönlümüzde kurduğu taht o kadar zengin, engin ve rengin ki cümleler kifâyetsiz kalıyor. Ama dediğim gibi Tanpınar'ın tabiriyle, Eyüp uhrevî bir beldedir. Sadece bizim için değil, yabancıların da dikkatini çekmiş. Bir Fransız yazarı Pier Loti'nin, Cloth Farrel'in, diğer yabancı seyyahların alâkasını çekmiş. Meselâ oradan Eyyûb Sultan mezarlığına çıkıyoruz. İşte orada Pier Loti Kahvesi var. Pier Loti Yolu var.

Onlar da hayran olmuşlar. Tabii gayrimüslim de olsalar, içinde nihayet bir nokta var ki, onlar da bazı şeyler hissediyorlar. Onlar da aynı saygıyı göstermişler ve Eyyûb Sultan hazretlerinin üzerine ilk

defa Bizans krallarından biri -yanılmıyorsam Büyük Konstantin- bir mezar yaptırıyor. Çünkü bu adam hissetmiş, bir ışık inip çıktığını görmüş. Merak etmiş ve öğrenmiş, bu kim diye. Bu kabrin, müslümanların çok önem verdiği bir zât olduğunu duyunca üzerine mezar yapmış. Hemen yanı başına da kuyu açtırmış. Buradan su içsinler diye. Ona da ayazma diyorlar. "Kutsal su" manasına geliyor. Bizanslılar, zamanında o sudan içip şifâ bulduklarına inanırlarmış. Şimdi, güneş doğunca güneşin ışığı siyah, beyaz, kırmızı, çirkin, güzel, bağ, bahçe, insan, müslüman, kâfir ayırmıyor değil mi? Herkesi nurlandırıyor. Bu şahsiyetler de manevî güneş oldukları için, kanatlarının altına, himmetlerinin altına herkesi alırlar. Ama derece derece alır, o ayrı. Eyyûb Sultan hazretlerine duyulan muhabbeti de böyle çözmek lâzım. Gayrimüslimler de duyabilir. Kaldı ki bizim çok duymamız gerekiyor, çünkü kişi sevdiğiyle beraberdir. Bunları ne kadar çok sever, ne kadar çok ziyaret edersek, hissemize o kadar fazla alırız. Onun için başta İstanbullular olmak üzere, sık sık Eyyûb Sultan hazretlerini ziyarete bu vesileyle davet edelim.

Sahâbe efendilerimizin, evliyauullâhın, gönül sultanlarının fetih esnasında vesile oldukları olağanüstü hâdiselerin kerâmetvarî, doğrudan kerâmet kabul edilebilecek hâdiselerin olduğunu biliyoruz. Cibâlî Baba başta olmak üzere, dışarıdan atılan gülleleri gerisin geriye surların dışına atması, "Gâvurcuklarıma dokunmayın!" demesi, sonra Fâtih'in ricası üzerine Akşemseddin'in, bu zâtın bir an önce rûhunu Cenâb-ı Hakk'ın alması için duâ etmesi, ondan sonra fethin müesser olması gibi daha nice hâdiselerin olduğunu biliyoruz. Şimdi bunları bazı insanlar akıl, mantık dışı bulabilirler. Ama kabul etmek lazım ki akıl, mantık da tek başına bir ölçü değil. Hz. Mevlâna ne buyuruyor? "Akıl, bu vadide çamura batmış bir eşektir" diyor. Bazen öyledir evet, akıl son derece kıymetlidir. Dinî olmayanın akılı da yoktur. Bu da doğrudur. Kur'ân'la teyit edilmiştir. Fakat şu da bir gerçektir ki, akıl bütün meseleleri çözemez. Çünkü bir de kalp var, duygu var. Fetih hâdisesi maddî açıdan akılla çözülmüştür. Manevî açıdan da bu türlü hâdiselerle ve böyle gönül sultanlarının himmetiyle çözülmüştür.

Tasarrufta Bulunmak

Dr. Yunus Akyürek

Tasarruf, sözlükte; bir işte hareket etmek, bir işin içine girip idare etmek gibi anlamlara gelir.

İstılâhta ise yüce Allah'ın izni ile insanlara ve eşyaya çeşitli şekillerde etki etmek, onları idare etmek demektir. Allah'ın çok yakın dostlarına bahşettiği bir lütuf ve keramet olan tasarruf hadisesinde, "Attığın zaman sen atmadın, fakat Allah attı" (Enfâl/17) âyetinde ifade edildiği gibi gerçek fail Hz. Allah'tır. Sûfiler bu durumu, maşayla sobadan ateş alan adamın haline benzetirler. Sobadan ateşi alan maşa mıdır, yoksa adam mı? Bu misalde, Allah dostunun rolü maşa mesabesindedir. Abdülkâdir Geylânî gibi bazı büyük velîlerin, öldükten sonra da tasarruf ettiği bilinir ve nakledilir.

Bir gece yarısı Geylânî (k.s) abdest alıyorken birden takunyasını çıkararak karanlığa doğru fırlatır. Bu esnada olan olmuştur. Meğer aziz Pîre bağlı bir müride o sırada evine giren bir hırsızın saldırısına uğramıştır. Talebesinin "himmət şeyhim" nidasını işiten Pîrin takunyası ise hırsızın başında patlamıştır.

Tasarruf için ism-i a'zam başta olmak üzere bazı Esmâ-ı İlâhî ve bazı me'sûr ibareler kullanılır. Ancak bu gibi esmânın etki edebilmesi kişiye bağlıdır. Yani tesir için, Hz. İsa ağızı gereklidir. Tasarrufta gerçek fâilin kul olduğuna inanmak, şîrktir. Zira gerçek fail Allah'tır. Tasarrufta etkili olanlara "el-Bâzû'l-Eşheb / Tuttuğunu koparan doğan kuşu" adı verilir. (Ethem Cebecioğlu, Tasavvufi Deyimler Sözlüğü, Tasarruf Md.)

Süleyman peygamberin cinlere, kuşlara ve rüzgara tasarruf ettiği temel kaynaklarda geçmektedir. Yusûf peygamberin, gömleğini Kenan ilindeki (Filistin) babasına gönderdiğinde âmâ olan babasının gözlerinin açılivermesi de bir çeşit tasarruftur.

Konunun daha iyi anlaşılması açısından şu misali de verebiliriz.

Sivaslılar çok sevdikleri Ziyâüddin Abdurrahmân Hâlis Talebânî (k.s) Hz.lerinden bir halifesini memleketlerine göndermelerini isterler. Talebelerine konuyu açtığında hiçbirisi Hazretin yanından ayrılmak istemez. Ancak Sivaslılar birkaç kez ısrarla ve muhabbetle taleplerini iletirler. Abdurrahmân et-Talebânî (k.s), onların bu samimiyetine binaen yol-da karşılaştığı kalender meşrepli bir zâta selam verir, onunla bir müddet konuşur ve ona nazar ederek vâsıl-ı ilallâh olmasına vesile olur. Yani tasarrufta bulunur. Tasavvuf tarihinde Nûr Ali Baba (k.s) olarak bilinen bu zâtı halifesi olarak irşad için Sivas'a gönderir.

Araştırıldığında, günümüzde ve mazide konuya ilişkin sayısız örnek görülecektir. Özellikle asr-ı saâdette yaşananlar daha bir önem arz eder.

Peygamberimiz (a.s) Mekke'nin fethi günü Kabe'yi tavaf ederken, Fadâle el-Leysî öldürmek maksadıyla Efendimize yaklaşınca, Efendimiz (a.s) ona doğru vardı ve:

"Sen Fadâle misin?" diye sordu.

Fadâle:

"Evet! Fadâle'yim yâ Rasûlallah!" dedi.

Peygamberimiz *aleyhisselam*:

"Sen içinden ne geçiriyordun?" diye sordu.

Fadâle:

"Hiçbir şey düşünmüyordum! Allah'ı zikirle meşgul oluyordum!" dedi.

Peygamberimiz *aleyhisselam* güldü ve:

"Allah'tan af ve mağfiret dile!" buyurdu. Sonra, elini onun göğsüne koyunca, kalbi yatıştı, iman hâsıl oldu.

Fadâle:

"Vallahi, göğsümden elini kaldırdığı zaman, Allah'ın yarattıklarından, bana O'ndan daha sevgili olan bir şey yoktu!" demiştir. (İbn İshak, İbn Hişam, Sîre, IV, 59, İbn Seyyid, Uyûnu'l-Eser, II, 180; Ebû'l-Fidâ, el-Bidâye ye'n-Nihâye, IV, 308)

Görüldüğü gibi Rasûl-i Ekrem (s.a.s) Efendimiz, kendisini öldürmek üzere gelen kişiye Allah'ın izni ve yardımı ile iman, ihlâs ve itkân hususlarında TASARRUFTA bulunmuştur.

Diğer misal de şöyledir.

Cüleybib isimli 15-16 yaşlarındaki bir gencin karşı cinse karşı zaafı olduğu rivayet edilir. Ancak Allah Rasûlü (s.a.s), onu kısa bir konuşmanın ardından ikna eder ve ardından ona dua edip manevî bir atmosfere dahleder. Artık Cüleybib (r.a), Medine'nin en iffetli insanlarından biri haline gelmiştir. Bir süre sonra Peygamberimizin dünürlüğüyle evlenir. Üç-beş hafta sonra da bir cihada iştirak eder ve orada şehid düşer. Bazıları şehitlerini araştırmaktadır.

"Kayıplarınız var mı?" diye sorar Allah Rasûlü...

"Yok" diye cevap verirler.

O ise,

"Ama benim kaybım var" der Cüleybib'in cansız bedeninin yanına varır. Başını dizine koyar ve şöyle buyurur:

"Allah'ım! Bu bendendir, ben de ondanım." (Müslim, Fedâilü's-Sahabe/131; Müsned, II, 136, IV, 422, 425)

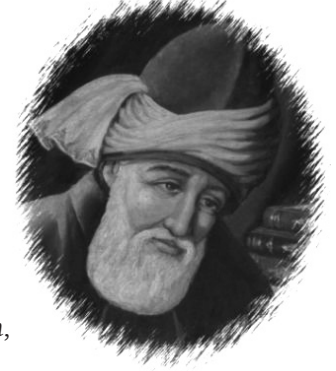
Hülasa; tasarrufta bulunan kişinin bu işe haiz olması, bir başka deyişle gerekli manevî donanıma sahip olması, tasarrufta bulunulmanın ise bu lütfü ilâhiye layık olması gerekir.

Sıradan insanlar tasarrufta bulunamayacağı gibi herkes de bu ikrama uygun değildir.

İstîlâhta ise yüce Allah'ın izni ile insanlara ve eşyaya çeşitli şekillerde etki etmek, onları idare etmek demektir. Allah'ın çok yakın dostlarına bahşettiği bir lütuf ve keramet olan tasarruf hadisesinde, "Attığın zaman sen atmadın, fakat Allah attı" (Enfâl/17) âyetinde ifade edildiği gibi gerçek fail Hz. Allah'tır. Sûfiler bu durumu, maşayla sobadan ateş alan adamın haline benzetirler. Sobadan ateşi alan maşa mıdır, yoksa adam mı?

Ey insanlar, ben sizi sızsız isterim

Dîvân-ı Kebîr'den

• Ey bir yerde duramayan, dinlenme nedir bilmeyen rüzgarımız! Güle bizden haber götür de de; “Gül bahçesinden kaçıp şekerle dost olan gül, nasıl oldu da yurdundan, anandan, babandan, kardeşlerinden arkadaşlarından ve sana gönül veren, senin için feryat edip duran bülbülden ayrıldın geldin, şekere karıştın, ‘gülbeşeker’ tatlısı oldun?”

• Ey gül! Neden şekere karıştın? Aslında sen, kendin şekersin, şeker gibi tatlısın, hoşsun. Şeker olduğun için, herkesten çok sen, şekere layıksın ama, neden gül bahçesine karşı vefasızlıkta bulundun? Şeker de, gül de hoş, fakat vefalı olmak her ikisinden de hoş, her ikisinden de tatlı.

• Ey gül, madem ki bahçeden ayrıldın gittin, sana bir iki sözüm var: O güzel yanağını şekerin yanağına koy da şekerden tat al, şeker gibi ol, şekere de bahçeden alıp götürdüğün hoş kokunu ver! O da gül gibi olsun. Ayrılığı göze aldın ama, bu ayrılıkta kazancın da var: Sen şekerin içine girdiğin için gül olarak oradan oraya götürülmekten, yolculuğun cefasından, solup pörsümekten, yerlere atılmaktan, çiğnenmekten kurtuldun.

• Şimdi ‘gülbeşeker’ tatlısı oldun ya, seni yiyenlere gönül gıdasısın, göz nurusun. Bu yüzden artık gülden gönlünü çek; o nerede, bu nerede?

• Sen bahçede dikenle beraber oturuyorsun. Akıl gibi cana yakın idin, insana karıştın. Şekerle beraber iken şimdi insanla beraber oldun. Nur oldun. Haydi şimdi de su günahlarla kirlenmiş yeryüzünden gökyüzüne yüksel menzil menzil, konak konak ta onunla manen buluşma yerine kadar yürü!...

• Ey gül! Sen şimdi dünyaya yukarıdan bakıyorsun da, dünyadaki acaip halleri gördüğün için dünyaya gülüyorsun. O yüzden elbiselerini yırtıyorsun. Ey kızıl kaftanlı, güçlü, kuvvetli yiğit er, ben senin hayranınım!

• Güller “Kim manen Hakk’a ulaşmak için merdiven isterse, belanın, ızdırabın bir merdiven olduğunu bilsin de, basına gelenlerden şikayet etmesin! Belalardan korkmasın, canını belalara atsın!” diye naralar atarak, uçuşup saçılarak gökyüzünden gül bahçelerine yağmada...

• Kendine gel de, şu kaptan, gülsuyu çıkararak ustanın testisinden bir yolunu bulup ter gibi siz, o hapsedilmiş kaptan, bir ruh gibi kaç, kurtul.

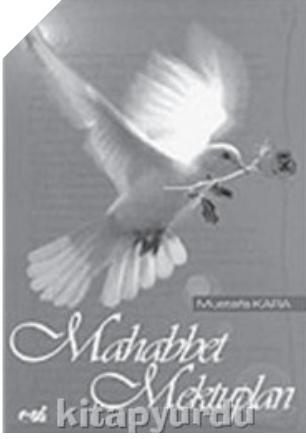
• Ne de talihliymişsiniz, ne de bahtınız yarmış! Benziniz gül gibi kıpkırmızı. Biz de sizin gibiydik, ruh olduk, kurtulduk. Haydi siz de ruh olun, bu kirli yeryüzünden kurtulun.

• Gülbeşekerden maksadımız, Hakk’ın lütfuyla bizim varlığımızdır. Varlığımız sanki demir kırıntısı, Hakk’ın lütfu ise mıknatıs!..

• Akıl da aynadır. Demirden ayna yapan aynacı, onu parlatmak, ayna haline getirmek için ona çok eziyet etmedir de, bu yüzden olacak, ayna bizi istemiyor, bize gelmiyor, hep biz onu elimize alıyor, ona bakıyoruz. O bize şunları söylüyor ama, kulaklarımız gaflet pamuğu ile tıkalı olduğu için duyamıyoruz: “Ey insanlar, ben sizi sızsız isterim.”

KİTAP TANITIMI

Hazırlayan: Selçuk DAŞDAN

MUHABBET MEKTUPLARI

Prof. Dr. Mustafa Kara

Aziz Dost!

“Bana uzun mektuplar yaz” cümlesiyle sona eren nâmeniz elime geçtiğinde Muharrem ayı girmişti. Muharrem’in hüznü, Kerbelâ’nın melâli ufkumuza gerilmişti.

Büyük şâirimiz “melâli anlamayan nesle âşinâ değiliz” demişti. Bütün İslâm âlemi bu “elîm” olayla haşir-neşir iken yeni bir kasırga daha geldi Kerbelâ üzerine. ABD-İngiltere başta olmak üzere savaş koalisyonu oluşturuldu.

Kana susayan YYO (Yeni Yezid Ordusu) bombalamaya başlamıştı Hüseyin’in memleketi Kerbelâ’yı, Rifâî’nin memleketi Basra’yı, İmam-ı Azâm’ın, Geylanî’nin memleketi Bağdat’ı, Aliyyü’l-Mürtezâ’nın memleketi Necef’i...

Bağdat doğumlu olan ve yetmiş sene önce rahmet-i Rahmân’a kavuşan yukarıdaki sözün sahibi Ahmet Haşim’in, Subhi Ziya Özbekkan tarafından bestelenen mısralarını hatırladım:

Bir gamlı hazânın seherinde

İsrara ne hâcet yine bülbül

Bil kalbimizin bahçelerinde

Can verdi senin söylediğin gül

Bir müddet sonra “uzun mektup” yerine uzun şarkılarla mektup yazmaya karar verdim. Çünkü Bağdat, Basra, Nasırıyye, Kerbelâ, Necef ve Kerkük’te yaşayan ve yaşananları bu şarkılar terennüm ediyordu. Şarkılar seni söyler, başka bir ifadeyle şarkılar bizi söyler. Onun için aziz dost, şarkıları sevmeni seviyorum...

Hüzün ve duygu yüklü mısraların yer aldığı eser, Emin yayınlarından çıkmıştır.

MÜBAREK GÜN VE GECELER

Prof. Dr. Hüseyin Algül

Mübarek gün ve geceler yoğun sıkıntılardan kurtulmak, soluklanmak, kulluğumuzu ve hizmetlerimizi gözden geçirmek, nefis muhasebesi yapmak, şükür ve sabrımızı artırmak gayesiyle manevi enerji depolamak ve kendimizi yenilemek için hazırlanmış istasyonlar gibidir.S

Yüce Allah aylar içinde Ramazan'ı, geceler içinde Kadir Gecesi'ni, dünya üzerinde Mekke'yi, insanlar arasında Hz. Muhammed'i (s.a.s), günler arasında cumayı seçmiştir. Mescid-i Haram, Mescid-i Nebi ve Mescid-i Aksa'da kılınan namazların öteki camilerde kılınanlardan daha sevaplı olduğu hadis-i şeriflerde açıklanmıştır.

Bunun gibi, İslâmî kaynaklarda "Kameri aylardan Recep, Şaban, Ramazan aylarının ve bu aylarda sıralanan Regaib, Mirac, Berat ve Kadir gecelerinin, bayram günlerinin, Şevval ayında altı gün oruç tutmanın Muharrem ayında aşure günlerinin, Rebiülevvel'in on ikisi kabul edilen Mevlid Gecesi'nin, hafta arasında pazartesi perşembe günlerinde oruç tutmanın ve bilhassa cuma gününün faziletine dair bilgiler" buluyoruz. Ne var ki, asırlar içinde bunlar arasına bazı asılsız şeylerin karışmış olma ihtimali vardır. Bu yüzden, bu alandaki bilgilerin doğrusunu ortaya çıkartmak gibi bir zorunlulukla karşı karşıya bulunmaktayız... Kanaatimizce her Müslüman, mübarek gün ve gecelerle ilgili doğru bilgileri öğrenmeye özen göstermelidir. Böylece o gün ve gecelerde yapacağı ibadetleri, tövbe ve istiğfarı, dua ve zikirleri, tebrikleşmeleri, daha şuurulu yapabilme imkanına kavuşmuş olacaktır.

İşte bu küçük kitapçık, böyle gün ve gecelerin önemini doğru bilgilere dayandırarak kavratmak gayesiyle hazırlanmıştır. Ayrıca, konunun kültürel boyutuna da zaman zaman işaret edilmiştir.

Bu çalışma bir cep kitapçığı niteliği taşıdığı için kaynaklar metnin hemen sonunda parantez içinde verilmiştir. Hadisler için Kütüb-ü Sitte'nin asıllarıyla birlikte yer yer yine onlardan derlenen "et-Tâc ve Riyazü's-Sâlihîn" gibi eserler kaynak gösterilmiştir. Bunun sebebi, halkın daha kolay ulaşabileceği bu kabil kaynaklardaki benzer hadisleri tetkike yol bulabilmesini sağlamaktır. Bilgi ve fikir açısından yararlandığımız bazı kaynak eserler akıcılığı bozmasın diye dipnotta gösterilmemiştir. Buna karşılık bunların bir listesi kitapçığın sonundaki bibliyografyada yer almıştır.

Tamamen iyi niyete dayalı bir çalışmanın mahsulü olan bu kitapçığı eksikliklerin hoşgörüsü ile karşılanacağını ümit eder, eserin, gözetilen hedef doğrultusunda hizmet vermesini yüce Allah'tan niyaz ederim.